

Odkaz

sv. Cyrila
a Metoda

Заповіт

св. Кирила
і Мефодія

Mesačník Pravoslávnej cirkvi
na Slovensku

Roč. LXVII/2021 ISSN 0139-9012

03/2021

*Sviatok Stretnutia Hospodínovho
v chráme sv. Nikolaja Divotvorcu v Kotelníkách pri Zastupiteľstve
Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku v Moskve*

Slávnostná intronizácia nového srbského patriarchu Porfirija v belehradskom katedrálom chráme sv. archanjela Michala

Posvätenie sviečok na sviatok Stretnutia Hospodínovho v chráme Vznesenia Isusa Christa v Snine

Chirotesia za hypodiakona v katedrálom chráme v Košiciach

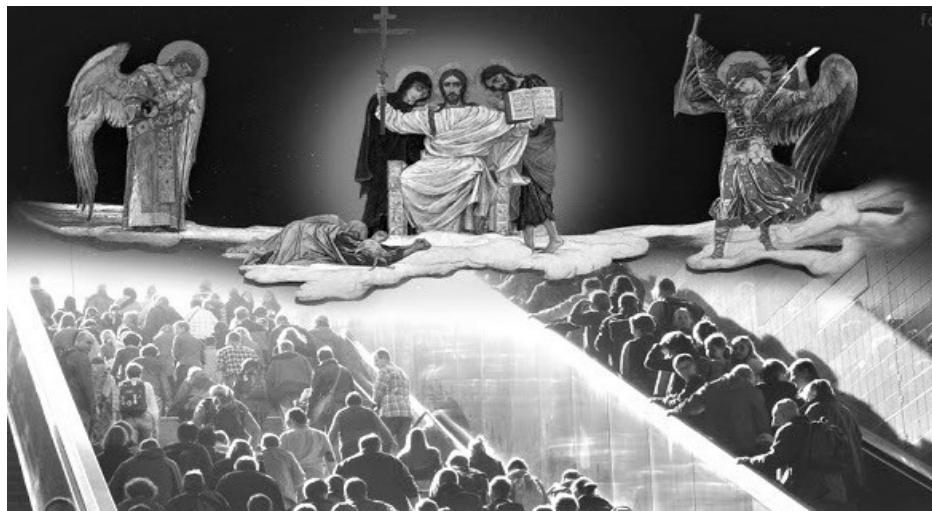

KRÁĽOVSTVO NEBESKÉ JE V NÁS

(K tematike mäsoпустnej nedele)

Spasiteľ Isus Christos svojim učeníkom povedal: „Prídu dni, keď si budete žiadať vidieť jeden z dní Syna človeka, ale neuvidíte. Vtedy vám povedia: Hľa, tam je! Hľa, tu je! Ale vy nechodte, nebežte za nimi! Lebo ako blesk, keď sa zablýska, ožiari všetko od jedného konca pod nebom až po druhý, tak bude aj Syn človeka vo svoj deň. Ale najprv musí mnoho trpieť a byť zavrhnutý týmto pokolením. Ako bolo za dní Nóachových, tak bude aj za dní Syna človeka. Jedli, pili, ženili sa a vydávali až do dňa, keď Nóach vošiel do korábu. Vtedy prišla potopa a všetkých zahubila“ (Lk 17, 22-27). Taký náhly, taký úžasný bude Jeho príchod. Bude to náhle, keď to ľudia nebudú čakať, v deň, ktorý patrí iba nebeskému Otcovi. Všetky krvavé vojny medzi kresťanskými národmi mu spôsobujú veľkú bolesť v srdci. Túto bolesť Mu spôsobujeme my svojim životom, svojimi hriešnymi činmi, zlými myšlienkami, zlými slovami. Spôsobujeme mu bolesť, ak slúžime svojim vášňam. O tomto utrpení Christos hovorí: „**Musím mnoho vytrpieť a byť zavrhnutý od tohto pokolenia.**“ Odmietlo ho ľudstvo... A my, Jeho malé stádo, sa budeme báť spôsobiť mu čo i len najmenšie utrpenie svojimi zlými pocitmi, zlými myšlienkami, zlými skutkami. Od nich vás uchráni Hospodin. „**Kráľovstvo nebeské je vnútri vás**“ (Lk 17, 20-21). Počuli ste niekedy alebo čítali a ponorili sa do týchto nádherných slov? Viete, že Kráľovstvo nebeské je vo vás? O večnom živote, ktorý je rovnaký ako Kráľovstvo nebeské, Isus Christos vo svojej veľkňazskej modlitbe hovorí: „**A to je večný život, aby poznali Teba, jediného pravého Boha, a ktorého si poslal, Isusa Christa**“ (Jn 17, 3). Opäť sú to vážne slová. Večný život - to je poznanie jediného pravého Boha a zoslaného Isusa Christa.

Ako poznať jediného pravého Boha a zoslaného Isusa Christa? Koho poznáme bližšie a najlepšie zo všetkých ľudí, ak nie tých, s ktorými žijeme? Ak chcete bližšie a lepšie spoznať ľudí, ich činy, pocity, myšlienky a túžby, musíte mať blízky vzťah s nimi, a predovšetkým, byť s nimi v spoločensťve lásky. A cudzích ľudí vôbec nepoznáme. Podobne pre poznanie jediného pravého Boha a zoslaného Isusa Christa je dôležitý blízky a úzky vzťah s Ním, s Bohom Ocom a Pánom Isusom Christom a, samozrejme, s Duchom Svätým ako s Najsvätejšou nedeliteľnou Trojicou. Ako je pre nás možné poz-

nanie jediného Boha? To môže byť len v láske, pretože vieme od veľkého apoštola Jána, že Boh je láska a priateľstvo s Ním je možné iba v láske: „**Boh je láska, a kto ostáva v láske, prebýva v Bohu a Boh v ňom**“ (1 Jn 4, 16).

Boh je blízko nás, keď sa modlíme a konáme v láske. Veľmi veľa svätcov bolo na svete a nemôžeme hovoriť o všetkých, pripomenieme vám najbližších svätcov ruskej krajiny: Serafíma Sarovského, Sergeja Radonežského, Antonija a Feodosija Pečerských. Môžeme sa len diviť, že už počas života sa v srdciach týchto svätcov začalo Kráľovstvo nebeské. Nebeské Kráľovstvo je tam, kde žije Boh, no Boh veľký a skutočný žil v srdciach týchto veľkých svätcov, lebo celý ich život bol zasvätený Bohu, poznaniu Boha, láske k Bohu a spoločstvu s Ním. Takže, čo je divné na tom, ak uveríme slovám Christa, že v srdciach týchto veľkých svätcov sa už počas života začalo Kráľovstvo nebeské? Ich život bol úplne iný v porovnaní so životom obyčajných ľudí. Celý svoj život zasvätili Bohu, ich život bol v úzkom kontakte s Ním. Je divné, keď povieme, že v ich srdciach prebýval Duch Svätý a oni boli chrámom Božím? A takto žijú ľudia vo svete vo väčšine? Nie, nie, vôbec nie: oni nepremýšľajú o Bohu, nesmerujú k večnému životu a neveria v neho; nepotrebujú Kráľovstvo nebeské, lebo všetky myšlienky a túžby smerujú len k pozemskému kráľovstvu. Nepotrebujú večný život, oni si len potrebujú zabezpečiť čo najlepší život na Zemi a všetky ich úsilia, všetky myšlienky smerujú len k tomu. A tí, ktorí si za životný cieľ zvolili prípravu na večný život, dosiahnutie vyšších cností, ktoré im otvoria vstup do Kráľovstva nebeského, oni tvoria malé Christovo stádo, podľa Jeho svätého slova (Lk 12, 32). **Ale nielen v srdciach veľkých svätcov sa otvára Božie kráľovstvo v priebehu ich života. Aj v srdciach obyčajných kresťanov, ktorí nasledujú Christa a milujú Ho, Božie kráľovstvo začína dnes. Zapamätajte si dôležité slovo sv. Jána: „Kto zachováva Jeho prikázania, ostáva v Bohu a Boh v ňom. A že zostáva v nás, poznávame prostredníctvom Ducha, ktorého nám dal“** (1 Jn 3, 24).

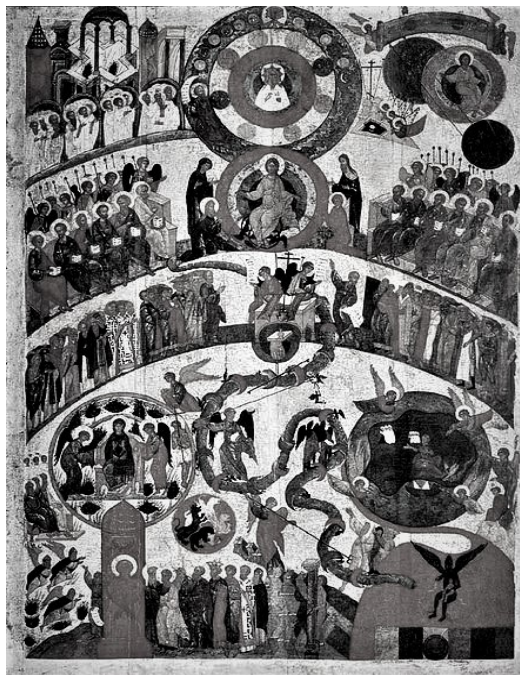
Jerej Miloš Nikifor Surma

Mäso-pustná nedeľa - O poslednom súde

Pravda je taká, že **pojmem „súd“ pre nás ľudí nie je vôbec lákavý**. Keď sa povie „súd“, hneď nám napadne, že to tam nebude asi príjemné. Veci, vzťahy či situácia totiž vyústili do takých pomerov, že iné riešenie už nie je možné. Vždy vtedy, keď sa deje nespravodlivosť, keď nieto zmierenia, dohody a spoločnej reči medzi ľuďmi, vždy vtedy sa ľudia stretávajú na súde. **Posledný súd však nie je súdom medzi ľuďmi**. Ani ten síce nie je príjemný, no jeho konzekvencie sa týkajú len tohto dočasného pozemského života. Výsledkom môže byť peňažná pokuta, podmienený trest alebo nepodmienečný trest, teda (ako sa tomu hovorí) basa natvrdo! Nuž a strata slobody môže byť tiež rôzna. Od niekoľkých mesiacov až po niekoľko rokov, a to podľa závažnosti trestného činu, tiež sú rôzne stupne tvrdosti väzenia od 1. nápravno- výchovnej kategórie až po ten najtvrdší stupeň, kde sú podmienky naozaj veľmi tvrdé!

Posledný súd, o ktorom dnes hovoríme, **je súdom medzi Pánom Bohom a človekom**. Ak už ani tie pozemské súdy medzi ľuďmi nie sú dvakrát príjemné, potom súd s dokonalým, svätým, dobrým a bezhrišnym Bohom (ako určite tušíme) nebude teda „med lízat“. Čo je dôležité, verdikt tohto súdu sa týka celej večnosti, je nikdy nekončiaci. Keďže je to súd nanajvyš spravodlivý, preto je aj bez možnosti odvolania. Vyššia súdna inštitúcia ako nekonečne spravodlivý Boh totiž už ani neexistuje. Odkiaľ vieme, že takýto súd raz bude? Sväté Písmo na mnohých miestach, či už Starého alebo aj Nového Zákona, o ňom jasne hovorí. Učí o ňom aj samotný Boží Syn Isus Kristus vo svojich kázňach. To je prvý – biblický dôkaz. Druhý dôkaz sa nachádza v našom ľudskom vnútri. My sami akosi cítime pri fungovaní dnešných súdov, keď vidíme krivdy a nespravodlivosť v tomto svete, že toto predseda nemôže tá najvyššia a posledná spravodlivosť. Veď takáto spravodlivosť je poplatná rôznym vplyvom i moci peňazí a teda vyhovuje len niektorým. Človek, ktorému sa však deje krivda, ten s takýmto stavom určite spokojný nie je a ani nebude. Toto vnútorné očakávanie posledného, spravodlivého Božieho súdu sa napokon pekne premietlo aj do ľudovej múdrosti, ktorá hovorí: „**Božie mlyny melú pomaly, ale isto.**“

Je pritom zaujímavé, že pojem posledného súdu, kedy bude spravodlivosti učinené zadosť, kedy bude každá krivda odstránená, každá nespravodlivosť odhalená a potrestaná, no zároveň aj každé dobro odmenené – takáto predstava sa neobjavuje len v samotnom kresťanstve. Podobná predstava je aj v židovskom aj moslimskom náboženstve. Ľudia už oddávna radi špekulovali nad tým, ako sa niečo také bude dať zrealizovať. Veď ide o počet niekoľkých miliárd ľudí, ktorí počas tých tisícročí na Zemi žili. Kde sa nájde taký veľký areál, aby nás tam Boh všetkých mohol mať spolu? Zvládne to Boh vôbec? Nestratil v tom medzičasom prehľad? Veď je to nepredstaviteľné kvantum informácií, ktoré Boh musí mať „v hlave“. Toto mohlo „trápiť“ ľudí v minulosti, keď ešte neexistovali superpočítače a internetové siete, no dnes vieme, že tie už teraz obsiahnu mnoho miliárd informácií a pritom informatika ešte zďaleka nepovedala posledné slovo. Keď to dokážu ľudia prostredníctvom počítačov, prečo by to nemo-

hol zrealizovať všemohúci Boh?! Nás dnes vôbec nemusí zaujímať: „Kde? Ako? Kedy? Na základe akých dôkazov?“ Nás dnes nech viac trápí to, či na tomto súde obstojíme my! Či na ňom „nepohoríme“! Ako teda obstáť? Ako nepohorieť? Čo treba robiť, aby sme nedostali večný trest, ale večnú odmenu? Odpoveď je jednoduchá: milovať Boha celým srdcom, celou dušou a zo všetkých svojich síl a svojho bližneho ako seba samého! Kedy Boha milujeme? No keď v praktickom živote stále dodržiujeme Jeho prikázania! Kedy milujeme bližneho ako seba samého? Znova jednoduchá odpoveď. Keď sa v každodennom živote správame k ľuďom tak, ako chceme, aby sa oni správali k nám! Dokazovať Bohu

svoju lásku praktickými skutkami lásky a milosrdenstva voči našim blíznym! Kto je náš blížny? Každý jeden človek, s ktorým prichádzame do styku, najmä ten, ktorý potrebuje našu pomoc. Tak ako nám to jasne ukázal Isus Kristus v podobenstve o milosrdnom Samaritánovi (Lk 10, 25-37). Jeho odkaz: „**Chod' a rob podobne!**“ platí rovnako nielen pre farizeja z Evanjelia, ale pre všetkých nás, ktorí o sebe tvrdíme, že sme pravoslávni kresťania! Nemáme žiadne výhovorky, Sväté Písmo je jasné a zrozumiteľné! To len my ľudia, aby sme ho nemuseli dodržiavať, si radi vymýšľame svoje ospravedlnenia, výhovorky a pochybnosti. No konečné zúčtovanie nastane bez ohľadu na to, či tomu veríme, alebo nie! Ľudský postoj na tom nič nezmení! Žime teda tak, aby sme sa pred všetkými ľuďmi všetkých pokolení celého sveta nemuseli (ako sa hovorí) „prepadnúť hanbou pod čiernu zem“. Nielen že to bude nekonečná hanba, ale bude nasledovať aj nekonečný nepredstaviteľný trest: v nekonečnej tme, totálnej opustenosti (napriek tomu, že tak budú odsúdení aj iní, no nebudeme v „partičke“ s inými), bez akejkoľvek budúcnosti, bez možnosti dúfať v zmenu, bez akýchkoľvek podnetov, bez lásky Boha a blíznym! Myslíme si, že to vydržíme? No to je krutý omyl! Na hodinách psychiatrie na Lekárskej fakulte nám rozprávali o pokusnom teste, keď ľudia, ktorí boli pokusne umiestnení do absolútnej tmy, bez akýchkoľvek podnetov po niekoľkých dňoch upadli do ťažkej nezvládnuteľnej halucinačnej psychózy a tak boli ďalšie pokusy natrvalo etickými lekáskymi komisiami absolútne zakázané! A to bola skúška len na 5 dní, nie na večnosť! Ani si nevieme predstaviť desivú hrôzu takého vylúčenia na večnosť zo

spoločenstva Boha, dobra a lásky a iných ľudí! Vôbec nie sú potrební žiadni diabli-
ci s vidlami, ani opekanie na pekelnom ohni! Stačí absolútna samota na večnosť a
človek si užije sám svoje peklo so spomienkami na život a na to, ako ho „zoral“ sám
sebe, svojim drahým i ostatným ľuďom! Sám s výčitkami svedomia na večnosť, na
večnosť bez možnosti nápravy, bez možnosti akejkol'vek zmeny! Večne, večne sám,
bez akýchkoľvek zmyslových podnetov! Je to naozaj veľmi desivá myšlienka. **Bože
dobrotivý, zachráň nás pred večným trestom! Zmiluj sa, Bože, zmiluj sa!**

-SHB-

Trénuješ duchovnú imunitu?

(K tematike syropustnej nedele)

Pandémia koronavírusu trápi svet už vyše roka. Počúvame od mnohých
odborníkov ako sa chrániť pred týmto vírusom. Ako posilňovať svoju imu-
nitu rôznymi vitamínmi, otužovaním a pohybom na čerstvom vzduchu v
prírode. Ponúkajú nám rôzne prostriedky ako zvládnuť nad touto chorobou.
Vo svojej podstate je to dobré, pretože **my kresťania nemáme zabúdať aj
na chrám Svätého Ducha, ktorým je naše telo**. Primerane sa o neho treba
starat' a dopriať/nedopriať mu, čo potrebuje k zdraviu, aby sme, ako hovoria
sv. otcovia, mali viac času na pokánie.

Ako je to s naším tréningom duchovnej imunity? Aké prostriedky na to
používame? Blíži sa Veľký pôst, „najčestnejšie dni“, ako sa modlí v zaam-
bonovej modlitbe kňaz na konci Liturgie vopred posvätených Darov. **Na
začiatku veľkopôstnej cesty nám naša Cirkev ponúka doslova „duchov-
nú vitamínovú bombu“ a tou je ODPUSTENIE**. Bez tejto cnosti sa nedá
ďaleko zísť a mnohokrát stojíme na mieste kvôli trpkému hriechu nenávisti,
tvrdohlavosti a egoizmu. **Kolko rozbitých vzťahov, rozpadov manželstiev,
súrodeneckých sporov a vojen medzi národmi majú na svedomí tieto**

hriechy. Sklamania v medziľudských vzťahoch môžu byť rôzne. Odpúšťanie má tiež rôzne podoby. Prosiť o odpustenie všeobecne napríklad v chráme všetkých veriacich je jedna vec, ale zmieriť sa s konkrétnou osobou, s ktorou máme osobný konflikt, druhá. Môže nastať situácia, kedy naša snaha o zmierenie nebude prijatá. Čo vtedy? Spasiteľ Isus Christos nás všetkých učí a radí v modlitbe „Otče náš“. V nej je návod ako dosiahnuť odpustenie našich hriechov. Tam je liek. **„Lebo ak vy odpustíte ľuďom ich poklesky, aj váš nebeský Otec vám odpustí“** (Mt 6,14). Odpustenie môžeme interpretovať ako odohnanie niečoho preč od nás. Bôľu, hrči na duši, ktorá nás všetkých tak ťaží. Počas nášho putovania životom máme možnosť pocítiť a uvidieť vlastným srdcom a očami nenávisť a odpustenie. Písať o tom netreba. Stretávame sa s tým často. V pamäti sa mi vryla spomienka na starého človeka, ktorý pred dverami večnosti neľutoval to, že niekde ešte nebol alebo niečo nepostavil, nedokončil. Ľutoval, že sa pohneval s bratom a nezmierili sa.

Spomeniem pamäti hodného metropolitu čiernohorského Amfilochija. Vladyka mal mnoho duchovných darov. Jeden jeho dar sa tu patrí vyzdvihnúť. Dokázal zmierovať Čiernohorcov. Mnohé rozhádané rodiny na život a na smrť spájal svojou charizmatickou osobnosťou. Nech nám bude v tom vzorom. Žijeme v čase izolácie jedných od druhých nielen telesnej (z dôvodu nariadených obmedzení), ale často si vytvárame medzi sebou duchovnú izoláciu nenávisťou. To je omnoho väčší problém.

Všetci sme povolani samotným Bohom k spoločenstvu, kde by malo prevládať porozumenie a vzájomná láska. Ako? Na začiatku cesty je ODPUSTENIE. Sv. Nikolaj Srbský píše: **„Keď klameš, Bohu klameš. Keď kradneš, Bohu kradneš. Keď sa povyšuješ, pred Bohom sa povyšuješ. Keď NENÁVIDIŠ, Boha NENÁVIDIŠ. Každý hriech je hriech proti samotnému Bohu.“** Akou cestou sa vydáme my?

Diakon Matúš Spišák

ZÍSKAVANIE CNOTÍ

Úcta k svätému spočíva v jeho napodobňovaní. Napodobňovanie nepotrebuje rovnosť ani dokonca blízkosť k rovnosti. Malý môže napodobňovať veľkého v tom, čo je mu dostupné. **(Sv. Ján Zlatoústý)**

Želajúci konať dobro dostáva silu od Boha toto konať na každom mieste, i uprostred sveta, i v mlčaní. **(Sv. Simeon Nový Teológ)**

Ako robiť zlo, tak aj nerobiť dobro je hriech. **(Sv. Tichon Zadonský)**

Málo je nerobiť zlo: treba robiť dobro, treba dokonca hľadať príležitosť ho konať. Kto hľadá takúto príležitosť, ten vždy ju nájde.

Toho nemožno považovať za služobníka Božieho, kto sa podriadyje svojim želaniam. Lebo kto čím vládne, ten tomu je aj pán. **(Abba Izaiáš)**

Smrť duše – to je neprávosť i nezákonný život i vzdialenie sa od Boha, a život duše – slúženie Bohu i cnostné mravy. **(Sv. Ján Zlatoústý)**

Slovo na syropustnú nedeľu

V deň syropustnej nedele stojí veriaci na prahu začiatku vlastného pôstneho obdobia. **V sobotu** pred syropustnou nedeľou si Cirkev pripomína svätých, mníchov, pustovníkov, mučeníkov, mužov a ženy, ktorí sa posväcovali tvrdým pôstom. **Pri bohoslužbách sa čítajú ich mená (je ich asi 192)**. Veľký pôst je oslobodením zo zotročenia hriechom, oslobodením z väzenia tohto sveta. A čítanie z Evanjelia v túto poslednú prípravnú nedeľu pred pôstom (Mt 6, 14 - 21) uvádza podmienky tohto oslobodenia. Prvou podmienkou je **pôst** a druhou **vzájomné odpustenie, ospravedlnenie sa a zmierenie!**

Aby sme mohli lepšie pochopiť Isusove slová predkladané v Evanjeliu a podľa nich aj žiť, musíme si najprv odpovedať na dôležitú otázku: Čo ja hľadám vo svojom živote? Čo má pre mňa najväčšiu cenu? Čo alebo kto je mojím najväčším pokladom? Manželka, deti, rodina, milenka či milenec, peniaze, hazardné hry, zábava, spoločnosť, alkohol, drogy? Pretože to, čo je pre mňa najdôležitejšie, čo je mojím „pokladom“, **pri tom túžim byť, tam túžim stráviť najviac času!** Ak myslíme iba na to, ako si príjemne oddýchnuť či zabaviť sa, tak našim pokladom bude len to užívanie si chvíľ v pocite čohosi príjemného. Ak svoje úsilie venujem poctám, uznaniam, titulom, tak ich začnem milovať a túžiť po čím väčšej úcte ľudí v mojom okolí - v spoločnosti! Stanem sa až precitliveným na úctu k sebe! Ak si vážim len peniaze, zháňam sa po čím väčšom hromadení bohatstva, až sa do neho, tak povediac dokonca „zamilujem“! Možno kladím dôležitosť dobrému jedlu, lahôdkam, vyberanému stolovaniu a tak sa stanem až závislým gurmanom! Môže to byť drahé auto, vychytený nábytok a tak sa budem zháňať len za luxusnými márnivosťami! Počuli sme Isusove slová, že **tu na Zemi nie je nič stále!** Všetko totiž skôr či neskôr **podlieha skaze!** Ak si niečoho ponecháme v zásobe príliš, zničia to buď mole, hrdza, pleseň či nás vylúpia zlodeji. Myslíme na to, že nakoniec nás **o všetko oberie SMRŤ!** O všetko **HMOTNÉ! Len to si pre seba zachráňime a zoberieme do večnosti, čo si už tu a teraz pripravíme v podobe dobrých skutkov!** V podobe lásky a milosrdenstva voči našim bližným! A nerobme svoje skutky na očiach ľudí, aby nás za ne chválili! Radšej o nich nech vie iba vševediaci Boh! **A On sa nám isto odmení vo večnosti!**

Syropustná nedeľa sa nazýva aj **nedeľou „O vyhnaní z raja“**. Tento názov skutočne sumarizuje celú prípravu na Veľký pôst. **Človek sa totiž na jeho začiatku naozaj podobá Adamovi, ktorý sa sám zbavil spáchaným hriechom požehnaného života v raji.** Ale Veľký pôst, toto obdobie sebazapierania, chce jemu (i nám) tento požehnaný **rajský život prinavrátiť.** A tak aj popustenie uzdy našim hriešnym sklonom, návykom či vášňam sa podobá prvotnému hriechu Adama a Evy.

„Keď sa postíš od jedál, duša moja, bez toho, aby si sa očisťovala od vášní, nadarmo sa raduješ zo zdržanlivosti, pretože ak sa tá nestane pre teba príležitosťou k polepseniu, si v nenávisti u Boha ako klamárika a stávaš sa podobnou vierolomným démonom, ktorí tiež nikdy nejedia. Nerob zbytočným pôst tým, že hrešíš, ale zostaň neústupná voči nezriadeným hnutiam, uvedomujúc si, že stojíš pri

ukrižovanom Spasiteľovi, alebo presnejšie, že si ukrižovaná spolu s Tým, ktorý bol za teba ukrižovaný, volajúc k Nemu: spomeň si na mňa, Pane, keď prídeš do svojho Kráľovstva.“

Tento tropár tretieho týždňa predpôstneho obdobia v pravoslávnej tradícii zhrňuje výstižným spôsobom to, čím je pôstne obdobie v ktorejkoľvek kresťanskej tradícii: pôst a zdržanlivosť sú daromné, ak nekorešponujú so skutočným obrátením srdca. V pravoslávnej liturgike obdobie desiatich týždňov, ktoré predchádzajú Paschu, nazývame Triódion – názov označuje tri biblické ódy, ktoré sa spievajú na utrení – a obsahuje predpôstne a pôstne obdobie. Predpôstne obdobie je spoločné všetkým kresťanským liturgickým tradíciám, od byzantského triodionu, cez Ninivský pôst sýrskej cirkvi a Jonášov pôst Koptov až po Sedemdesiatnicu, ktorá kedysi bola v starej latinskej tradícii (za čias, kedy ešte bola v jednote s Pravoslávnuou cirkvou!) Skutočný a vlastný Veľký pôst má štyridsať dní {od pondelka prvého týždňa až do piatku pred Kvetnou nedeľou (Nedeľou paliem)}- samotný strastný týždeň sa totiž (i keď je správdzaný sprísneným pôstom) sa do Veľkého pôstu priamo nepočíta. Pôst postupne rozvíja jednotlivé týždne od pondelka do nedele, ponúkajúc týždennú cestu v ústrety nedeli, tak ako aj sám Veľký pôst je cestou k Pasche. Okrem toho jasne rozlišuje medzi sobotou a nedeľou a ostatnými dňami: **v tie prvé sa slávi božská Liturgia** (v nedeľu s anaforou sv. Vasilija Veľkého, v sobotu s anaforou sv. Jána Zlatoústeho), zatiaľ čo počas pracovných dní je predpísaná len modlitba časoslovu, **v stredu a piatok** sa k večerni pripája **Liturgia vopred posvätených (preždeosvjaščenných) darov**, totiž prijímanie Tela a Krvi Hospodina Isusa Christa premenených ešte v predchádzajúcu nedeľu na sv. Liturgii a odložených na celý týždeň, podľa toho kedy sa koná popoludní Liturgia vopred posvätených darov.

Tak si na záver zodpovedzme ešte raz otázku: Čo ja v živote považujem za najdôležitejšie? Kde je v mojom živote moje srdce? Hospodi Isuse Christe, pomôž mi byť múdrom, aby som si vybral poklad (u Teba vo večnosti), ktorý nič nezničí, ale ostáva pre večný život!

-SHB-

O pôste

Drahí otcovia duchovní! Drahí bratia a sestry!

Prvé prikázanie, ktoré dal Boh našim prarodičom Adamovi a Eve, bolo prikázanie postiť sa (1 Mjž 2,17). Už v raji ľudstvo podliehalo prikázaniu o zdržanlivosti. Nesmeli jesť zo stromu poznania dobra a zla. Sv. Bazil Veľký hovorí: „**Pretože sme sa nepostili, boli sme z raja vyhnaní. Budeme sa postiť, aby sme sa znovu do raja mohli vrátiť**“.

Po týchto slovách si môžeme všimnúť nesmiernu dôležitosť pôstu pre život každého kresťana. Svätá Cirkev nám predkladá pravidlá postenia sa v tomto prípravnom období pred slávnym Christovým Vzkriesením. No ako všetci vieme, najčastejšie sa hovorí o pokrmoch. Kedy a čo môže človek v dané dni cirkevného roku konzumovať. Takýto telesný pôst je síce tiež dôležitý, lebo napomáha človeku k jeho cieľu a pomaly ho odpútava od potrieb materiálneho sveta, približuje ho k veciam transcendentným, mimo zmyslové vnímanie, k Bohu. No vždy je dôležité mať na pamäti, že „**nie sme pod zákonom, ale pod milosťou**“ (Rim 6, 14), a že „**litera zabíja, ale Duch oživuje**“ (2 Kor 3, 6). Aj keď je potrebné brať pôstne pravidlá seriózne, nemajú byť vykonávané násilne, ale tak, že si to uvedomujeme a dobrovoľne sa zriekame svojich slastí. Lebo, ako hovorí apoštol Pavol, „**kráľovstvo Božie nie je v jedle a pití, ale v spravodlivosti, pokoji a radosti v Duchu Svätom**“ (Rim 14, 17).

„**Ja pôstom som si koril dušu**“ (Ž 34, 13), hovorí žalmista Dávid. Cieľom každého kresťana je pripraviť svoju dušu pre večnosť, pre život s Hospodinom, preto sa musíme snažiť, aby sme svoju dušu učinili pokornou, utíšili vášne - a tie je možné uhasiť len pôstom a modlitbou. Pokora - tá je najdôležitejšie pre spásu ľudskej duše, všetko ostatné - askéza, pôsty, modlitby, poklony - sú prostriedky na ceste, ktorou sa duša uberá k pokore.

Sú aj takí „askéti“, ktorí na seba nakladajú prísny pôst, ale sami horia vášňami - hnevom a nenávisťou k blížnemu. Takýto pôst nie je Bohu príjemný. Pri postení musí byť zdržanlivosť vo všetkom: nielen v jedle, ale aj v skutkoch, slovách, želaniach... Znamená to zriecť sa svojich potrieb a radostí a upriamiť svoju myseľ na Boha. Človek má rád mäso, ale kvôli Pánovi ho vôbec neje rovnako ako mnísi. Iný sa rozhodne nikdy nesledovať televízor... To všetko sú asketické činy. V boji s vášňami sa človek stáva trpezlivým, získava pevnú vôľu a hlavne - pokoru.

Kvôli Bohu je možné konať akúkoľvek askézu: prestať fajčiť, piť, prestať sa rozčuľovať. Hospodin za takúto askézu zošle človeku blahodať, naplní jeho dušu radosťou a pokojom a odhalí mu zmysel života. Niektorí si myslia, že takéto skutky sebazaprenia je možné konať i bez Boha. To človeku hovorí jeho pýcha. Život však ukazuje niečo iné. Poznáme mnoho prípadov, kedy človek nemohol prestať piť, fajčiť, nadávať, hoci proti tomu robil všetko možné. Spoliehal sa na svoju vôľu, hoci mu pomáhala aj rodina a priatelia, všetko bolo

márne. Až potom, čo sa tento človek obrátil k Bohu, Matke Božej, činil pokánie, prosil o pomoc zhora, sľúbil, že sa polepší, Hospodin mu dal silu k zápasu a jeho život sa zmenil.

Niekedy sa v pravoslávnych krajinách po celý Veľký pôst nekonali žiadne plesy, zábavy, oslavy, boli zatvorené divadlá; v prvý týždeň Veľkého pôstu i na Strastný týždeň bolo prerušené vyučovanie na školách, boli uzatvorené všetky štátne i cirkevné inštitúcie (samozrejme, okrem chrámov). V priebehu celého obdobia sa nekonajú svadby. Pre deti, ktoré už boli vo veku, kedy začínajú mať rozum, boli obmedzené niektoré hry, čo im umožňovalo preniknúť do atmosféry, ktorá bola neporovnateľná s inou dobou cirkevného roka.

Čo sa týka bohoslužobného života veriaceho, podstatné zmeny nastávajú v domácej i chrámovej modlitbe. V chráme je menej spevu, ktorý ustupuje dlhému čítaniu, v dobe bohoslužieb je prítomie, ktoré evokuje v človeku pocit akéhosi tajomna, modlitby sú sprevádzané zemnými poklonami. Často znie aj zvláštna pôstna modlitba sv. Efréma Sýrskeho, ktorá nás neprestajne nabáda a pripomína nám priority nášho boja.

Pane a Vládca môjho života, nedaj mi ducha prázdnoty, sklúčenosti, panovačnosti a prázdno vavrnosti.

Daruj mi, Tvojmu služobníkovi, ducha čistoty, pokory, trpezlivosti a lásky.

Ó Pane Kráľu, daj, aby som videl svoje hriechy a neodsudzoval svojho brata, lebo si požehnaný na veky vekov.

Amiň. Christos posredi nás!

Jerej Viktor Čabiňak

Pokora

Pokorný nikdy nikoho neodsudzuje, nikoho neosočuje, v ničom sa nevystatuje nadmieru a nikdy nehovorí prázdne reči. **(Sv. Efrém Sýrsky)**

Prvá pôstna nedeľa – nedeľa víťazstva svätého Pravoslávia

Prvá nedeľa Veľkého pôstu sa nazýva **Nedeľou Pravoslávia**. Slovo pravoslávie – z gréckeho **orthodoxia** – označuje **pravú, správnu vieru a pravdivé uctievanie Boha**. Pravoslávie, ktoré oslavuje táto nedeľa, je pravoslávím všeobecným, ktoré vyznávala celá jednotná Christova Cirkev v prvých storočiach v boji proti rôznym herézam.

Nedeľu sv. Pravoslávia ustanovil a nariadil sláviť snem v Konštantínopole v roku 842. Cieľom tohto sviatku je uctiť si sväté ikony Isusa Christa, Prečistej Bohorodičky a svätých. **Prvý sviatok sv. Pravoslávia sa slávil po odsúdení ikonoborectva v prvú nedeľu Veľkého pôstu 11. marca 843.** Preto sa táto nedeľa zaužívala a ustanovila ako Nedeľa sv. Pravoslávia - teda správnej pravoslávnej viery a jej správneho praktického vyznávania. Význačnou črtou Pravoslávnej cirkvi je pradávne a osobitné uctievanie svätých ikon Isusa Christa, Bohorodičky (Prisnodivy) teda vždy Panny Márie, anjelov a svätých. Svätým ikonám, podobne ako svätým ostatkom (mošciam), vzdáva Christova Pravoslávna cirkev veľkú úctu. Cirkev ich v chráme vystavuje k verejnej úcte a poklone.

Sväté ikony sa bežne uctievali vo východnej Cirkvi až do čias byzantského cisára Leva III. Izaurského (717-741). Pod vplyvom dvoch biskupov z Malej Ázie zakázal tento cisár uctievať ikony a označil to za modloslužbu (idololatriu). Svoju vojnu proti svätým ikonám začal tým, že nariadil odstrániť ikonu Isusa Christa, ktorá bola na bráne vchodu do jeho paláca. V roku 730 vydal cisársky

dekrét, ktorým zakázal uctievanie svätých ikon v celej jeho ríši. Týmto dekrétom sa začína v byzantskej Cirkvi dlhá, bolestivá a krvavá vojna proti svätým ikonám, známa v Cirkvi pod názvom ikonoborectvo. Táto vojna trvala v Cirkvi s menšími prestávkami vyše sto rokov a skončila sa nakoniec triumfom správneho pravoslávneho uctievania svätých ikon. Cisársky dekrét nariadoval sväté ikony ničiť, páliť a ich obrancov väzniť, posilať do vyhnanstva a aj mučiť. Patriarcha sv. German I. (713-730) nechcel podpísať tento cisársky dekrét proti ikonám, za čo ho dal cisár odstrániť a za patriarchu si dosadil jemu poslušného Anastázia (730-754). Aj v latinskej časti vtedy ešte jednotnej Cirkvi rímski pápeži, najprv Gregor II. (715-731) a potom Gregor III. (731-741), písali cisárovi protestné listy a na svojich rímskych synodách odsudzovali vojnu proti ikonám. Cisár Konštantín V. (771-775), zvaný Kopronymos, syn Leva III., pokračoval s vervou v ikonoborectve a v boji, ktorý začal jeho otec, a chcel, aby úctu svätých ikon

Cirkev úradne odsúdila. Kvôli tomu zvolal **v roku 754** svojich dosadených biskupov do Konštantínopolu na **ikonoborecký snem**, ktorý pod jeho nátlakom **zakázal uctievanie svätých ikon**. Povolenie uctievať si sväté ikony prichádza opäť až za panovania cisárovnej Ireny, ktorá v roku 784 odstránila z úradu ikonoboreckého patriarchu Pavla a na jeho miesto nariadila vybrať Tarasia (784-806). Tarasios so schválením Ireny zvolal k otázke ikon **v roku 787 VII. všeobecný snem do Nicey**. Tento snem v Nicei za základ pre dogmatické vysvetlenie úcty svätých ikon berie náuku **sv. Jána Damaškého**, veľkého teológa východnej Cirkvi. Snem jasne rozlišuje medzi klaňaním sa Bohu - bohopoctou = adoráciou (po grécky **latreia**), ktorá **patrí jedine Bohu**, a úctou - čiže uznaním svätosti života či mučeníckej smrti (po grécky **dulia** či **proskýnesis**), ktorú **vzdávame Bohorodičke, anjelom a svätým**. Snem učí, že **sväté ikony nie sú modly(!), sú len viditeľným symbolickým zobrazením neviditeľných osôb, ktorým vzdávame úctu**. Úctou svätých ikon si neuctievame papier, plátno či drevo, z ktorých je ikona vyrobená, ale **uctievame si tie osoby, ktoré tieto ikony zobrazujú**. Tak ako keď my pobožkáme fotografiu svojho nebohého otca či matky, nevyjadrujeme svoju lásku a úctu fotografii, ale osobe otca či matky zobrazenej na nej, teda (v cirkevnom význame) **prvoobrazu** (gr. prototypos).

Viacerí z nás, ktorí už možno pobudli určitý čas v niektorom z pravoslávnych monastierov na Svätej Hore Athos v Grécku a všli si tú skutočnosť, že tamojší mnísi nebozkávajú len rám ikony (ikonu ako predmet) či aj portrét osoby alebo osôb na nich znázornených len jedenkrát, ale bozkávajú všetky osoby zobrazené ako sväté na tejto ikone jednotlivo, hoci by napríklad tú istú ikonu pobožkali aj 10 - krát. Tým práve vyjadrujú, že **nebozkávajú ikonu ako takú, ale osoby na nej znázornené**, pretože TIETO si ctíme!

Tu však treba jasne aj poznamenať, že viaceré ikony nie sú len samotnými zobrazeniami Isusa Christa, Bohorodičky či svätých (nie sú to len sväté „obrázky“), ale existuje množstvo zázračných ikon, cez ktoré v našom hmotnom svete pôsobia sväté osoby na nich zobrazené! Poznáme zaiste množstvo ikon, ktoré slžia

či vylučujú voňavé myro alebo dokonca krvácajú ľudskou krvou! A to sú vedecky overené fakty a nie nejaké báhorky či podvody. Tieto ikony aj uzdravujú osoby, ktoré sa k nim modlia či ich uctievať a tak nevládne osoby na invalidných vozíkoch zrazu chodia, ťažko chorí (napríklad s rakovinou) sa uzdravujú, ako keby nikdy týmito chorobami

netrpeli, posadnutí ľudia sa zbavujú nečistých duchov a podobne. Uctievanie svätých ikon VII. všeobecný snem postavil na roveň s uctievaním si (bozkom a poklonou) sv. Evanjelia, križa ako aj ostatkov svätých. Na začiatku 9. storočia za cisára Leva V. (813-820) prichádza **nové prenasledovanie zástancov úcty svätých ikon** a trvá až do roku 842. V tomto roku cisárovná Teodora povoľuje úctu svätých ikon a odstraňuje ikonoboreckého patriarchu Jána VII., na miesto ktorého ustanovuje Metoda I. (842-846). **Patriarcha Metod I.**, ktorý bol sám prenasledovaný a mučený práve kvôli uctievaniu svätých ikon, **zvoláva do Konštantínopolu snem, ktorý definitívne obnovuje úctu svätých ikon. A práve toto konečné víťazstvo, známe ako „triumf Pravoslávia“, Cirkev oslavuje od roku 843 v prvú pôstnu nedeľu - v Nedeľu sv. Pravoslávia.**

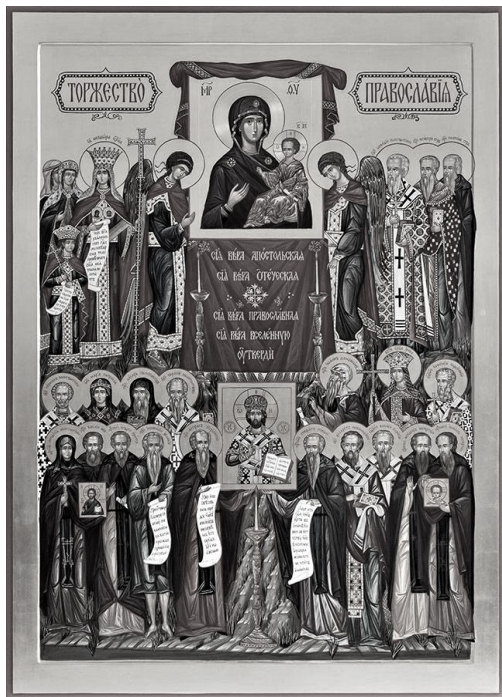
-SHB-

Zamyslenie sa nad ikonou v nedeľu Pravoslávia

Púť ikony v dejinách Pravoslávia nebola vždy jednoduchá. O ikonu sa viedli niekoľko storočné boje. Ikonoborectvu podľahli nielen obyčajní ľudia, no dokonca aj samotní byzantskí cisári, ako napr. Lev III. či Konštantín Kopronym a tak ikonoborecké hnutie dostalo aj politický rozmer. Ikonoborecká politika byzantských cisárov mala za cieľ akési prímerie s moslimskými a židovskými susedmi, sledovala získanie výhod, ktoré však nikdy nedosiahla. Nastalo ohromné ničenie ikon a prenasledovanie aj mučenie ich uctievačov. Ikonopiscami odtínali ruky, páľili prsty, ľuďom a mníchom rozbíjali hlavy, topili ich zašitých vo vreciach. **Obdobie tzv. ikonoborectva pripravilo Cirkev o stovky starobylých ikon, celých chrámových rozpisov, ostatkov svätých a ďalších vzácností, cez ktoré sa ochraňovalo pravoslávne tradičné učenie.** Napokon však Cirkev neustále napájaná a kŕmená samotným Isusom Christom a vedená i posväcovaná Svätým Duchom, dala ikonám správne miesto, ktoré má ikona v Pravoslávii dodnes a tak svoje učenie ochraňuje v čistote aj prostredníctvom nich. **Ikony boli a sú aj dnes neodmysliteľnou súčasťou cirkevnej Tradície a každý pravoslávny veriaci by k nim mal mať zbožnú úctu.**

Vzťah Cirkvi k ikone a umeniu je daný od jej vzniku, je nemeniteľný a tak ako všetko v Cirkvi, aj kresťanské umenie má spásanosnú úlohu – pomáha kresťanom na ceste k spásu. Pravoslávna cirkev učí, že **ikona sa zakladá na samotnom a nespochybniteľnom fakte Vtelenia Božieho Syna.** A to znamená, že **kresťanský obraz nie je v rozpore alebo protirečení so Starým Zákomom**, hoci v ňom mnohí vidia zákaz akéhokoľvek zobrazovania. Otcovia VII. všeobecného snemu (r. 787) hovoria, že tradícia robiť písané vyobrazenia existovala už v časoch apoštolskej blahej zvesti. Táto spojitosť kresťanstva s obrazom objasňuje aj ten fakt, že **obraz (ikona) sa objavuje v Cirkvi od počiatku ako niečo prirodzené a zaujíma v nej patričné miesto.**

Na tom istom sneme, ktorý vychádzal najmä z diela svätého Jána Damaského (napísal tri listy na obhajobu ikon), zosumariovali všetky podstatné teologické východiská správneho uctievanie ikon. Neskôr, na počesť víťazstva správneho (pravoslávneho)

učenia o ikonách sa v Cirkvi (od roku 843) zasvätila prvá nedeľa Veľkého pôstu pamiatke „Obnovenia ikon“, ktorú otcovia nazvali „Vítazstvo Pravoslávia“.

Hoci môžeme považovať snem z roku 843 ako definitívne víťazstvo Ortodoxie (Pravoslávia) a ikonodúlie (uctievania ikon), ikonoklazmus (odmietanie ikon), ktorý trápil Byzanciu takmer jeden a pol storočia, nemožno zmiznúť okamžite a bez stopy. Aj po tomto sneme sa k otázke úcty k ikonám vracajú viacerí významní teológovia a učители Cirkvi: napríklad patriarcha Fótiós či učiteľ Slovanov Konštantín – Cyril. Významnou postavou tohto obdobia bola cisárovná Teodora. I za jej podpory sa v marci roku 843 ustanovil nový cirkevný sviatok – spomínané „Vítazstvo Pravoslávia“. Pri príležitosti tohto sviatku

bola ikonám vzdávaná úcta vo všetkých chrámoch impéria. Tento sviatok a bohoslužba sa v pravoslávnych chrámoch slúži do dnešných dní.

Správne uctievanie ikon je teda presne vymedzené. **Klaniame sa iba Bohu, ikonám dávame zbožnú úctu, ktorá prechádza z obrazu na prvoobraz.** Predstavme si, že stojíme pred ikonou prepodobného Serafima Sarovského. Ikona je jeho obraz. No pri modlitbe, bozku, zapálení sviečky či poklone pred ikonou myslou prechádzame na v nebi žijúceho prepodobného Serafima. Ikona je teda mostom k samotnému Serafimovi – prvoobrazu, podľa ktorého je urobených množstvo obrazov – ikon. **Ak by sme uctievali len ikonu a nemysleli na živého (svätého, Bohom osláveného, v nebi prebývajúceho) svätca, skĺzli by sme k modloslužbe.**

Ikona nie je dielom len jediného ikonopiscu, ale dielom Cirkvi. Býva bez podpisu, pretože nie je výtvorom človeka, ale vzniká pôsobením Božej blahodate. Každá čiarka, každý detail má symbolický význam, ktorý nás učí spoznávať duchovnú hĺbku ikony. Ak obraz nazývame oknom do okolitého sveta, potom ikonu môžeme nazvať oknom do neviditeľného sveta. Ikona, zobrazujúca iný svet, sa stáva nazretím do večnosti, kde je završené víťazstvo Christa – víťazstvo dobra nad zlom, života nad smrťou.

Prvá nedeľa Veľkého pôstu je teda Nedeľou Pravoslávia, nedeľou jeho oslavy a pripomenutia víťazstva jedinej pravej správnej ortodoxnej (pravoslávnej) viery nad nesprávnymi a nespásonosnými učeniami – herézami. Hoci je to prvá Nedeľa pôstu a zdalo by sa, že by mala svojím obsahom pokračovať v pôstnom kajúcnom duchu, je

i nie je tomu tak. V nedeľu Pravoslávia si totiž pripomíname nielen víťazstvo pravej viery, ale aj tých, ktorí pre jej ochranu a odovzdanie v čistote pre ďalšie generácie prišli mučenícky o svoj život, alebo sa nesmierne namáhali v slovných či písomných dišputách (dialógoch, konfrontáciách), alebo vlastným životom svetu ukázali, čo v skutočnosti Pravoslávie je. **Daj, Hospodin Boh, aby sme aj my odovzdali pravoslávnu vieru v spásanosnej čistote pre ďalšie generácie...**

Literatúra:

Husár, J.: Pravoslávna ikona. Gorlice 2019.

Триодъ постная. Т. 1. Москва 2002. ISBN 5-94625-013-2.

Синаксари Постной и Цветной триодей. Москва 2009. ISBN 978-5-7429-0393-2.

Protodiakon Ján Husár

SVÄTÝ GREGOR PALAMAS (K tematike 2. nedele Veľkého pôstu)

Druhá nedeľa Veľkého pôstu je venovaná pamiatke svätého Gregora Palamu (1296 – 1359) ako pokračovanie Nedele pravoslávia. **Dnes doznieva víťazstvo pravoslávia, pretože svätý Gregor ako veľký bojovník za pravú kresťanskú vieru dovŕšil víťazstvo pravoslávia v ťažkej dobe. Odvážne bránil tých, ktorí žijú vo svätom tichu a venujú sa ustavičnej modlitbe a duchovnej ostražitosti. Pomocou Svätého Písma sa postavil na odpor protivníkom, ktorí svojimi názormi spochybňovali Božiu pravdu.**

Význam jeho diela Pravoslávna cirkev zdôraznila tým, že zaviedla dvojité sviatkovanie tohto svätého. Prvýkrát si Gregora Palamu pripomína 14. novembra v deň jeho zosnutia a druhýkrát si ho pripomína v Druhú nedeľu Veľkého pôstu. Ustanovenie druhého sviatku Gregora Palamu svedčí o mimoriadnom význame jeho diela a učenia pre Pravoslávnu cirkev, ktorá jeho prínos považuje za druhé víťazstvo pravoslávia.

Gregor Palamas bol najväčšou pobyzantskou teologickou osobnosťou Pravoslávnej cirkvi ako osvietený dogmatológ a skúsený apológéta niptickej teológie 14. storočia. V tropáre sviatku je nazývaný „**svetlom pravoslávia**“ (gr. φωστήρ της Ορθοδοξίας, csl. pravoslávija svitílniče), pretože jeho prítomnosť v histórii Cirkvi je veľmi dôležitá. **Svätý Gregor žil prísnyim asketickým životom a bol veľkým isychastom.** Veľkú časť svojho života **prežil v úplnom tichu a mlčaní**, hlavne počas obdobia pobytu vo Verii v rokoch 1326 – 1331, ako aj počas pobytu v pustovni svätého Sávu. Päť dní v týždni bol sám v kélii, z ktorej vychádzal len v sobotu a nedeľu, aby sa zúčastnil na svätej Liturgii. Vďaka svojmu osvietenému rozumu a videniu nestvoreného Božieho svetla napísal vynikajúce teologické spisy, ktoré čitateľovi ponúkajú poklady Božieho poznania, duchovnej múdrosti a dokonalosti. Vo svojich textoch nezhrmaždil len múdrosť dávnejších byzantských svätých, ale doplnil aj svoje osobné skúsenosti, ktoré získal po dlhoročnom asketickom zápase uprostred úplného ticha. Jeho duša bola upriamená

len k Bohu a stala sa čistým zrkadlom Svätého Ducha, preto Gregor ako jeden z mála askétov vystúpil na vrchol videnia Boha. Vďaka tomu vytvoril neopakovateľné dielo niptickej teológie, ktoré nie je výsledkom len ľudského rozumu, ale vyjadrením Božej múdrosti, ktorá privádza do vytrženia mysle, preto sa právom považuje za jedného z najväčších niptických Otcov Cirkvi.

Svätý Gregor Palamas by možno zostal neznámy ako spisovateľ, ak by ho nevyprovokoval Varlaám (Barlaám) Kalábrijský, ktorý otvoril vážne teologické otázky a bojoval proti isychastickej tradícii svätohorských mníchov. Varlaám mal vynikajúce vzdelanie a hoci sa jeho myslenie zo začiatku zho-

dovalo s byzantskou tradíciou, náklonnosť k západnej dialektike zásadne zmenila jeho postoj a dvojitú metódu predošlých byzantských mysliteľov nahradil scholastickou dialektickou metódou, čím sa dostal do rozporu s tradičným byzantským chápaním.

Svätý Gregor rozvinul originálne myslenie a na podnet antiisychastov, ktorí používali dialektickú metódu a vychádzali zo stvorenej reality, objasnil, prečo sa isychasti striktne držia dvojitej metódy, podľa ktorej poznávať Boha je možné najprv prostredníctvom účasti (μέθεξις) na Božom osvietení a až potom prostredníctvom filozofického skúmania. Zdôraznil, že **Božia podstata je pre človeka neprístupná a nepoznatelná, ale človek pri zbožštení, konečnom ciele a zmysle života, dochádza do reálnej účasti v Bohu prostredníctvom Božích energií, ktoré sú nestvorené, ale líšia sa od podstaty**. Isychasti sa snažili vidieť Boha prostredníctvom modlitby a askézy, preto teológiu používali ako prostriedok priblíženia sa k nestvorenému Bohu. Antiisychasti sa na základe racionalistického prístupu domnievali, že poznanie Boha je možné na základe schopností ľudskej mysle, preto teológiu považovali za predmet skúmania.¹

Archim. Georgios, bývalý igumen monastiera svätého Gregora na Svätej Hore Atos, v tejto súvislosti hovorí:

„Podľa veľkého teológa Cirkvi, svätého Gregora Palamu, existujú tri druhy teológií:

¹ Pozri ZOZULAK, Ján. Byzantská filozofia. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 164 – 165.

1. Bezpečná a mystická teoptických teológov, ktorí hovoria z vlastnej skúsenosti a spoločenstva so Živým Bohom.

2. Filozofujúca teológia tých, ktorí nemajú osobnú skúsenosť teoptie, ale s pokorou prijímajú skúsenosti a teoptie svätých a teologizujú podľa nich. Táto teológia používa dôkazovú metódu, teda takú, ktorá dokazuje teologické postoje úvahami na základe Zjavenia a zapísaných skúseností svätých.

3. Moderná teológia opovážlivých teológov, ktorí popierajú skúsenosti svätých a teologizujú dialekticky na základe svojich filozofických východísk. Predstaviteľ dialektickej teológie bol v dobe svätého Gregora Palamu západný mních Varlaám.²

Ján Zozulák

Príbeh (nie) jednej rodiny (K tematike krestopoklonnej nedele)

Pred určitým časom som bol svedkom jednej veľmi zvláštnej udalosti. Udalosti, ktorá sa môže, ba sa i stala, viacerým z nás. Avšak možno len málokto z nás na podobnú situáciu reagoval rovnako.

Pred určitým časom mi jedného dňa zavolali veriaci, s ktorými som sa dobre poznal, a prosili ma, aby som sa rýchlo, ak môžem, išiel spolu s nimi pomodliť nad ich synom – školákom a zároveň ma poprosili, či by som ich so svojím autom nezobral do nemocnice (ich auto bolo v servise). **Čo sa vlastne stalo? Ich syn mal úraz a oni pri tom neboli.** Iba škola a lekári im po telefóne oznámili, že ich syn mal v škole nehodu a okamžite ho prevážajú do fakultnej nemocnice, keďže je vo veľmi vážnom stave. Keď mi to všetko povedali, pravdupovediac až sa mi hlava zatočila, sám som totiž podobnú situáciu nedávno prežil so svojou dcérou. Čo všetko život prináša? Pýtam sa seba. **Aj radosti, aj kríž.** To však nie je to podstatné, čo vám chcem povedať. Čo teda ešte nasledovalo?

Samozrejme, hneď som prišiel k nim a s mojím autom som ich rýchlo viezol do nemocnice. V duchu som sa modlil k Bohu a zároveň som bol prekvapený, že ľudia aj v týchto náročných situáciách prosia Cirkev (cez duchovného) o pomoc. Asi v tretine cesty títo manželia vybrali jednu tenkú knižku a začali nahlas čítať akafist. Počúval som slová akafistu, ktorý mi bol neznámy. Určite sa idú modliť za zdravie, pomyslel som si. A slová modlitby zatiaľ zneli naším autom...

Sláva Tebe, ktorý si ma povolal k životu; sláva Tebe, ktorý si mi ukázal krásu celého sveta.

Sláva Tebe, ktorý si predomnou odhalil nebo i Zem ako večnú knihu múdrosti, sláva Tvojej večnosti uprostred dočasného sveta.

Sláva Tebe za Tvoju ukrytú i zjavenú milosť; sláva Tebe za každý povzdych môjho smútku.

² ΓΕΩΡΓΙΟΣ αρχιμ. Μοναχισμός και θέα του άκτιστου φωτός. In Ο όσιος Γρηγόριος, č. 25, Άγιον Όρος 2000, s. 42 – 43.

Sláva Tebe za každý krok života, za každý okamih radosti; sláva Tebe, Bože, na veky.

Počul som dobre? Oni čítali akýsi oslavný akafist³? Nie akafist či iné modlitby s prosbou k uzdraveniu, ale oslavný akafist? **Ďakovať za kríž?!**

Skutočne, kto dnes dokáže ďakovať Bohu za všetko, aj za to zlé? Počas Veľkého pôstu dobre poznáme nedeľu, kedy sa klaniame Krížu - Krestopoklonnú nedeľu. A ako sa klaniame my? Padneme na kolená pred krížom v chráme či doma? Je to všetko? Alebo sa SKUTOČNE POKLONÍME krížu – krížu, ktorý každý z nás nesie vo svojom živote a to tým, že ho prijímeme a Bohu dokonca zaň poďakujeme? Svätý abba Pimen⁴ povedal: „**Pozeráme sa na Christov kríž, čítame o Jeho utrpení, ale sami žiadnu urážku (žiaden kríž, naša pozn.) neznesieme.**“

Napokon, príbeh tejto rodiny dopadol aj po zdravotnej stránke šťastne.

Jerej Miroslav Guba

SVÄTÝ SPIRIDON, VEĽKÝ DIVOTVORCA TRIMIFUNTSKÝ (VII) **Zázraky**

Ostatky sv. Spiridona sa najprv nachádzali v jeho rodisku na Cypre. Neustále sa pri nich diali zázraky, tak ako sa dejú do dnešného dňa. Tak Boh odmenil a oslávil svätý život Spiridona, ktorý sa za nás prihovára pred Božím trónom.

Jedna z procesií s ostatkami sv. Spiridona na Kerkyre sa koná na Kvetnú nedeľu. Jej tradícia vychádza z udalosti, kedy sv. Spiridon ochránil Kerkyru od strašného moru, keď smrť vyludňovala ostrov. Koncom r. 1629 táto choroba pustošila Taliansko a ostrovy v Iónskom mori. Tak sa dostala aj na Kerkyru. - Jeden zo služobníkov známeho právnika Odigitrianosa Sarantarisa dostal z jednej lode dve turecké vlnené šatky, ktoré daroval svojej žene. Pani ich dala jednej z dcér, aby ich odložila, a tá ich zamkla do svojej skrine. Nakrátko potom zomrela. Šatky boli nakazené morom. Keď sa príbuzní a priatelia Sarantarisa dozvedeli o náhlejši smrti jeho dcéry, ponáhľali sa vyjadriť mu sústrasť. V dome sa takisto nakazili morom, ktorý potom rozniesli ďalej.

Keď sa o tom dozvedeli úrady, hneď robili opatrenia a vynaložili veľké množstvo peňazí, aby sa skončila táto hrozba smrti, ale neustále sa objavovali nové prípady chorých. Ľudia utekali k sv. Spiridonovi a prosili o jeho pomoc. Vtedy sa zlo prestalo šíriť ďalej.

Mnohí nakazení vo sne videli sv. Spiridona, ako im sľubuje, že budú zachránení. Takisto, počas strašných nocí, kedy smrť kosila ľudí, nad chrámom sv. Spiridona bolo

³ Neskôr som zistil, že je to akafist "Sláva Bohu za všetko". Jeho autorom je metropolita Trifon, ktorý ho zostavil nie dlho pred svojou smrťou, v časoch veľkého prenasledovania Cirkvi v ZSSR a jeho text bol nájdený až po vladykovej smrti v jeho pracovnom stole. V gulagoch si dokonca tento akafist väzni ručne prepisovali.

⁴ Často citovaný ranokresťanský púštny otec, mních (okolo 340 – 450), ktorého meno Pimen - Pastier dokonale zobrazuje veľkosť jeho kresťanskej a duchovnej osobnosti.

vidieť Božie svetlo v podobe lampy. Na Kvetnú nedeľu r. 1630 veriaci národ urobil procesiu okolo chrámu s ostatkami sv. Spiridona a v tom čase sa táto strašná choroba náhle zastavila.

V r. 1716 Saracéni napadli na Kerkyru. Vojsko o sile päťdesiat tisíc vojakov a množstvo lodí obkľúčili ostrov a hrozili mu z mora, tak ako aj z pevniny. Obliehanie trvalo od 24. júna do 11. augusta. Barbarské vojsko sa zhromaždilo pred bránami mesta.

Na svitaní 11. augusta 1716 sa barbarským hordám zjavil sv. Spiridon. V pravej ruke držal žiarivý meč a s hnevom ich vyháňal. Saracéni zostali celí bez seba, keď videli imponantnú postavu a hnev sv. Spiridona, nechali zbrane i zvieratá a v panike sa rozutekali. Ráno, namiesto rinčania zbraní nepriateľa nad mestom zapanovalo ticho a pokoj. Miestni obyvatelia sa šli pozrieť do tábora Saracénov a zistili, že kvôli náhlemu úteku tam všetko nechali. Našli tam 120 kanónov, množstvo zvierat, zbrane a muníciu. Za krátky čas sa všetci dozvedeli, že sa udial veľký zázrak. Benátska rada starších na znak vďaky darovala do chrámu sv. Spiridona sedemramenný strieborný svietnik. Druhý strieborný svietnik daroval veliteľ benátskych ozbrojených síl Pizanis.

Po tomto veľkolepom zázraku záchrany ostrova pred barbarmi zaumienil si správca Kerkyry Andreas Pizanis a viceadmirál benátskeho loďstva postaviť latinský chrám zasvätený sv. Spiridonovi, kde by latinský kňaz (rím.katolícky) mohol každodenne vykonávať latinskú bohoslužbu. Sv. Spiridon však nechcel, aby heretickí, nepravoslávni kňazi, prinášali Bohu nekrvavú obeť na nekvasenom chlebe.

Atanáž Parský opísal to, čo sa v tom čase v Kerkyre udialo: „Andreas Pizanis bol Benátčan, pápeženec, a vládol nad Kerkyrou. V r. 1716 chcel v chráme sv. Spiridona postaviť pápežský oltár. K tomu ho neustále nabádal pápežský - latinský biskup ostrova. Ale sv. Spiridon sa vo sne zjavil Pizanisovi a povedal mu: „Prečo ma obťažuješ? Ol-

tár tvojej viery je neprijateľný v mojom chráme!“ Správca o tom informoval latinského biskupa, ktorý mu však povedal, že to bol klam diabla, aby mu prekazil dobré dielo. Pizanisovi to dodalo odvalu a okamžite prikázal pripraviť materiál, aby postavili oltár. Všetko potrebné priniesli pred chrám sv. Spiridona.

Keď to videli kňazi chrámu a vznešení Gréci z ostrova, prišli k správcovi Pizanisovi a prosili ho, aby prestal s prácami. Ale on im odpovedal, že je správcom a má právo to urobiť. Vtedy sa všetci pravoslávni veriaci vrátili a vŕucne prosili sv. Spiridona, aby zastavil tento bezbožný čin.

V noci sa Pizanisovi opäť zjavil sv. Spiridon v podobe mnícha a povedal mu: „Povedal som ti, aby si ma neobťažoval. Ak sa odvážiš urobiť to, čo si si zaumienil, trpko to oľutuješ, ale bude neskoro!“

Ráno o tom správca informoval latinského biskupa, ktorý ho napomenul ako zbabelého a maloverného. Vtedy správca znovu dostal odvalu a prikázal začať so stavbou oltára v chráme sv. Spiridona. Pápeženci oslavovali s radosťou, a pravoslávni veľmi smútili. Nevysloviteľný smútok a žiaľ prenikal do sŕdc pravoslávnych, ktorí prosili sv. Spiridona, aby ich ochránil pred pápežským znesvätením.

Sv. Spiridon zasiahol doslova bleskovo. V noci sa strhla strašná búrka. Blesky zasahovali hlavne hrad, kde sídlil Pizanis a sklad s pušným prachom. Všetko sa ocitlo v plameňoch. Výbuch zabil 900 ľudí, vojakov i civilistov. Všetci boli pápeženci – latinici. Z pravoslávnych nezahynul nikto, keďže tí mali zakázané bývať, či len cez noc sa zdržiavať na hrade. Samotného Pizanisa našli mŕtveho medzi dvomi trámami a pozostatky pápežského biskupa sa našli vyhodené ďaleko za hradbami. Najobdivuhodnejšie bolo, že tej istej noci, o tej istej hodine blesk zasiahol aj rezidenciu Pizanisa v Benátkach a spálil iba jeho portrét, bez toho, aby uškodil nejakej inej veci. Je skutočne strašné padnúť do Božích rúk.

Tento zázrak sa uskutočnil 12. novembra 1716. Každý rok ho oslavujú na Kerkyre 11. novembra.

Ten, ktorý bol veľkým bojovníkom na 1. všeobecnom sneme, ktorý bojoval za sväté Pravoslávie, nechcel prijať do svojho chrámu novátorských kňazov pápežskej cirkvi. Žiaľ, aj dnes sú takí, ktorí sa usilujú dosiahnuť jednotu s pápežencami! Otvárajú brány chrámov pápežencom, slúžia spolu s nimi... Príbeh kerkyrského správcu, benátskeho admirála Pizanisa by mal byť výstrahou a poučením pre nás, kým na naše hlavy nezostúpi hnev Boha a svätých !!! *(Pokračovanie)*

Z internetových zdrojov pripravil: o. Nikodím (Dušan Tomko)

Svet a život vo svete

Duch doby – duch lži a klamu. Teraz chváli to, zajtra iné; nad pravidlami a myšlienkami, ktoré považoval za vzorové päť rokov predtým, teraz sa smeje, a o ďalších päť rokov, ak nie skôr, začne sa smiať nad tými, od ktorých je teraz vo vytržení. **(Filaret, arcibiskup černigovský)**

Výklad Symbolu viery **(3. článok)**

2. I v jedného Pána Isusa Christa, Božieho Syna...

Isus Christos je človekom aj Bohom, Božím Synom, ktorý sa vtelením zjednotil s ľudskou prirodzenosťou. Preto je Pán-Bohočlovek.

...jedorodeného...

Čiže u Boha Otca jediného, na rozdiel od bohov pohanského sveta, ktorí mali mnoho detí-bohov.

...z Otca zrodeného, pred všetkými vekmi...

Toto rodenie nehovorí o objavení sa Božieho Syna v čase, ale o Jeho osobnej vlastnosti vo vzťahu k Otcovi. Svätý Ignác Brjančaninov objasňuje vzťahy medzi Osobami Svätej Trojice analogicky s vlastnosťami človeka, lebo on jediný je spomedzi všetkých tvorov nazvaný Božím obrazom (Mjž 1, 27): **„Obrazom Trojice Boha je trojica človek... Naša myseľ je obrazom Otca, naše slovo je obrazom Syna, náš duch je obrazom Svätého Ducha... Myseľ (rozum) bez slova nemôže existovať, ani slovo bez mysle. Preto má každá myšlienka svojho ducha“**. Čiže, Syn je súveký s Bohom Otcom podobne, ako je slovo človeka súveké s jeho myslou. Preto nebolo Boha Otca bez Boha Syna.

...Svetlo zo Svetla, pravého Boha z pravého Boha, zrodeného, nie stvoreného, tej istej podstaty s Otcom...

Jednou z Božích vlastností je Svetlo. **„Boh je Svetlo a niet v ňom nijakej tmy“** (1Jn 1, 5), píše apoštol Ján Teológ. V daných slovách Symbolu viery sa potvrdzuje, že druhá Osoba Boh Slovo je tým istým Svetlom, akým je Boh Otec. Je Otcom zrodený, nie stvorený, preto vo vzťahu k Nemu nie je menším Božstvom, ale tej istej podstaty ako Otec.

...skrze ktorého všetko bolo stvorené.

Týmito slovami sa poukazuje na to, že hoci všetko stvorené je jediným nerozdeliteľným aktom všetkých Osôb Svätej Trojice, napriek tomu je v ňom špecifická účasť každej Osoby, najmä Božieho Syna.

A. I. Osipov

Preložil z ruského jazyka: prot. pplk. Mgr. Marek Ignacik, PhD.

ŽIVOT ČESKÉHO KNIEŽAŤA, SVÄTÉHO VÁCLAVA

(Pamiatka svätca sa v cirkevnom kalendári oslavuje 28. 9. a 4. 3. (prenesenie ostatkov), v občianskom kalendári pripadá na 11. 10. a 17. 3.).

Svätý Václav¹ pochádzal z kniežacieho rodu, ktorý vládol v Čechách. Bol vnukom svätej mučenice Ľudmily. Jeho rodičia, české knieža Vratislav² a jeho manželka Drahomíra, mali okrem neho ešte dvoch synov – Boleslava a Spytihněva, aj niekoľko dcér. Spomedzi všetkých vynikal svojím nadaním a dobrosrdečnosťou. Keď podrástol, podľa zvyku naň biskup, kňazi i všetko chrámové služobníctvo privolávali Božie požehnanie. Po svätej Liturgii v chráme Presvätej Bohorodičky stál chlapec na chrámových stupňoch³ a biskup ho žehnal slovami: „Hospodine, Bože, lisuse Christe, požehnaj tohto chlapca tak, ako si požehnal Tvojich spravodlivých – Abraháma, Izáka a Jakuba, aj ho korunuj tak, ako si korunoval pravoverných kráľov, apoštolom rovných Konštantína a Helenu.**“**

Chlapec rástol a vďaka Božej blahodati prosperoval. Jeho babička, svätá Ľudmila, ho zverila istému kňazovi, aby ho naučil slovanskej vzdelanosti, ktorú si svätý rýchlo osvojil. Jeho otec ho vyslal na hrad Budeč⁴, aby sa učil latinčine a ďalším vedám, v čom výnimočne napredoval. Keď knieža Vratislav zomrel, svätý Václav sa ako mladý dostáva na trón. V hodnosti vladára preukazuje svoje nadanie, spolu s matkou sa usiluje zlepšiť vládu nad krajinou. Prejavuje starostlivosť o vlastnú rodinu – sestry vydáva do susedných kniežatstiev, dozerá na výchovu mladších bratov, ba aj sám si rozširuje obzory poznania a čoskoro si osvojuje grécku vzdelanosť, čím prevyšuje mnohých kňazov či biskupov. Boh mu žehnal a obdaril jeho pôsobenie múdrosťou. Václav sa snažil lahodiť Bohu aj tým, že sa v duchu Evanjelia staral o biednych a krmil ich, prijímal počestných. Vážil si duchovenstvo, budoval a skrášľoval chrámy, ku všetkým sa správal

¹ Roky Václavovho narodenia i mučeníckej smrti sú neisté. *907 +929/935. Ak by mal po otcovej smrti a pri nástupe na trón v roku 920 iba 18 rokov, tak je rok narodenia ešte skorší – 902 po Chr.

² Na český kniežací trón nastúpilo knieža Vratislav v posledných rokoch 9. st. po Chr., umrelo v roku 920 po Chr.

³ Možno ide o schodiskové stupne pred chrámom, no keďže Václav bol kniežací syn – budúci panovník s právom vstupu do svätyne a prínosu eucharistických darov, je pravdepodobnejšie, že sa myslia stupne schodov pred vstupom do oltárnej časti chrámu.

⁴ Hrad Budeč patril v 10. st. po Chr. k hlavným oporným bodom Přemyslovcov. Spojenie s pamiatkou na mladého kráľa Václava, ktorý tu pobýval a učil sa, mu dáva povedomie údajného centra vzdelanosti tej doby.

s láskou a premýšľal iba o tom, čo je dobré. Krmil mrzákov, staral sa o vdovy i siroty, vykupoval zajatcov, všetkým preukazoval dobro. Na každom kroku bolo vychvalované meno dobrého i spravodlivého kniežata Václava. Avšak diabol, ten odprvoti nepriateľ ľudského rodu, sa všemožne snažil zasievať nepokoj. Niektorí zlomyseľní veľmoži sa snažili popudzovať knieža Václava proti jeho matke, hovoriac, že zabila jeho babičku, svätú Ľudmilu, a zamýšľa zlé aj proti nemu. Václav im sprvu veril a poslal svoju matku na hrad Budeč, no náhle si spomenul na

slová apoštola Pavla: „Cti svojho otca i matku, to je prvé prikázanie s prislúbením“ (Ef 6, 2) a obratom ju povolal späť. So slzami činil pokánie, hovoriac: „**Hospodine, môj Bože, nepočítaj mi to za hriech**“, tak isto opakoval slová žalmistu: „**Nespomínaj si na hriechy mojej mladosti a na moje priestupky**“ (Ž 24, 7 – podľa LXX). Od tej doby jej preukazoval všemožnú úctu. Keď zlomyseľní veľmoži videli, že ich plány sa rúcajú, začali proti nemu popudzovať jeho brata – Boleslava. Nahovorili mu, že Václav, jeho radcovia i matka ho chcú zmárniť, preto ich má predbehnúť a zaujať trón.

Tieto zlomyseľné rady zmiatli Boleslavovu myseľ, a tak pozval svojho brata k sebe do Starej Boleslavi na posviacku chrámu, ktorá sa mala udiť v nedeľu, v deň pamiatky svätých Kozmu a Damiána. Keď svätý Václav prišiel, zúčastnil sa na svätej Liturgii. Obratom sa chcel vrátiť do Prahy, no Boleslav ho zdržoval, žiadajúc, aby ho neurazil, keď odmietne účasť na pripravenej hostine. Svätý súhlasil napriek tomu, že ho sluhovia upozorňovali na bratove úmysly. Neveril tomu a vkladal všetku nádej na Boha. Celý ten deň strávili spoločne vo veselosti. V noci sa zhromaždili zločinci na dvore jedného zo sprisahancov, kde sa spoločne radili, ako Václava zabiť. Uzhodli sa, že ho prepadnú, len čo vstane a pôjde na utreňu⁵. Keď blahoveš⁶ zvolával k utreni, Václav ihneď vstal so slovami: „**Sláva Tebe, Hospodine, môj Bože, že si mi daroval svetlo, aj dožiť sa tohto rána.**“ Potom sa obliekol, umyl a odišiel do chrámu. Pri dverách ho Boleslav dostihol, vytasil meč a udrel ho ním po hlave. Keď ho Václav schytil, zvalil ho na zem a spýtal sa: „**Brat môj, aké zlo som ti vykonal?**“ Jeden zo vzbúrencov pribehol a zasiahol svätca do ruky. Vtedy Václav Boleslava nechal a utekal ku chrámu. Sprisahanci sa vrhli za ním a

⁵ Útreňa - ranná bohoslužba.

⁶ Blahoveš - zvonenie jedným veľkým zvonom, ktoré oznamuje začiatok bohoslužby v chráme.

dvaja ho ubili pri dverách chrámu, tretí mu vrazil meč do rebier. Blažený zomrel so slovami: „**Hospodine, do Tvojich rúk odovzdávam svojho ducha.**“ Po vražde kniežata začali zločinci tlčiť jeho družinu, drancovať a vyháňať všetkých, ktorých Václav prichýlil do svojho domu. Telo svätca rozsekali a pohodili ho len tak bez pochovania, iba čo ho akýsi kňaz prikryl plachtou. Keď sa matka Drahomíra dozvedela o vražde, prišla so slzami a pozbierala časti jeho tela, na chrámovom nádvorí ho umyla i obliekla. Potom boli jeho ostatky odnesené a uložené do chrámu. Následne ušla a ukryla sa v krajine Chorvátov, preto keď Boleslav poslal vrahov, títo ju už nenašli.

Mučenícka smrť českého kniežata, svätého Václava, nastala v roku 935 po Chr., dňa 28. septembra. Jeho ostatky boli nejaký čas ešte v chráme, až kým nebolo dovolené zavolať kňaza, aby ho pochoval. Pri chrámových dverách preliatu krv nebolo možné nijako zmyť, no po troch dňoch sama podivuhodne zmizla. Čoskoro si aj bratovrah Boleslav uvedomil svoje veľké previnenie a trpkó zaplakal, kajal sa a hovoril: „**Zhrešil som a poznám svoj hriech i svoje neprávosti. Bože, pomôž mne, hriešnemu!**“ Preto poslal kňazov i svojich blízkych, aby preniesli ostatky svätého Václava do sídelného mesta Prahy a s úctou ich uložili na pravú stranu oltára v chráme svätého Víta, ktorý svätec zbudoval. Tradične sa táto udalosť spája s dátumom 4. 3.

Sväté knieža Václav, pros Boha za nás!

Zdroj: https://azbyka.ru/otechnik/Dmitrij_Rostovskij/zhitija-svjatykh/836

Spracoval: Jerej Mgr. Peter Dobrík

Modlitba za chrám

Svätý oltár – prestol je obrazom neba, je to Golgota a zároveň hrob Christa. Od momentu jeho posvätenia dáva Boh k prestolu svojho anjela, ktorý je jeho ochrancom a sposlúžiacim s kňazom.

Svätému Lukianovi bolo súdené prijať mučenícku smrť za Christa. Bol zatvorený do väzenia, kde bol spútaný ťažkými reťazami a nemohol sa poriadne pohybovať. Už deň predtým, ako ho uvrhli do väzenia, ho strašne mučili, aby sa vzdal Christa a priniesol obeť pohanským bohom. Celý doráňaný ležal na zemi, ale ako kňaz on sám vykonal „strašnú obeť svätej Liturgie“, prinesúc chlieb a víno, ktoré mu priniesli tajne priamo do väzenia. Spolu s ním boli vo väzení aj ďalší kresťania odsúdení na smrť. Všetci obstúpili svätého Lukiana ako anjeli prestol a takýmto spôsobom zakryli mučeníka, aby nikto z pohanov – vojakov, čo ich strážili, nevideli prínos na svätej Liturgii. Takýmto spôsobom prví kresťania ochraňovali veľké tajomstvo Eucharistie od hriešnych očí pohanov.

Každý pravoslávny chrám je obrátený na východ, aby sme všetci pozerali smerom k Raju. Slnko vychádza na východe, preto aj oltár je postavený na východ, aby sme vítali vychádzajúce slnko – Christa. Je zvykom, že v chráme zapalujeme sviečky. Keď v čase prenasledovania vchádzali kresťania do katakomb, aby videli, kadiaľ majú ísť, zapalovali si fakle. Keďže pod zemou bola tma, svetlo z horiacich fakiel bolo ich sprievodcom na svätú Liturgiu. Podobne aj dnes nám **zapálené sviece ako duchovné**

fakle majú svietiť v tme tohto sveta na cestu ku Christovi. Svieca nám symbolizuje to, ako má človek duchovne horieť pre Christa a zároveň nehasiť hoci len maličký plamienok, ktorý horí v druhom človeku. **Zapálením sviečky prosíme o zdravie našich blízkych aj tých, ktorí sa nachádzajú v ťažkostiach.** Svätý Simeon Nový Bohoslov hovorí, že horiaca svieca nám pripomína, aby naša myseľ bola svetlá. Podobne ako svieti chrám od množstva sviec a lampád, tak aj dom našej duše, ktorý má omnoho väčšiu cenu ako murovaný chrám, má byť v duchovnom svetle.

Na začiatku 3. storočia začali kresťania odchádzať z dedín do pustovní a tam žili jednoduchým životom vzdialeným od svetského života. Boli to prví mnísi. Keďže bývali ďalej od seba, na bohoslužbu sa zvolávali búchaním drevených palíc, ako to prebieha až do dnešných dní v monastieroch. Keď prišiel cisár Konštantín a prenasledovanie skončilo, kresťania sa zvolávali na bohoslužbu udieraním kladiva o železné pláty – tyče. Takto to funguje na Svätej Hore Atos v mnohých monastieroch do dnešných dní. Na pravoslávnom východe neexistovali zvony; tie prišli až neskôr zo západnej časti Cirkvi. Prvýkrát sa zvony objavili v Konštantínopole v roku 865. Daroval ich bohatý Benátčan do chrámu svätej Sofie v počte 12 zvonov. Keď po prvýkrát zazvonili zvony v Konštantínopole, ľudia vyšli na ulicu a radovali sa mysliac si, že anjeli prišli na Zem a trúbili, aby zvolali ľudí do chrámu. Tieto zvony zvonili v chráme svätej Sofie 600 rokov. Keď padlo mesto do tureckých rúk, zmĺkli aj zvony. Dali ich dole, roztavili ich a urobili z nich delá, pušky a guľky do zbraní. Vo všetkých krajinách, ktoré obsadili Turci, boli zvony zakázané, pretože si mysleli, že zvony narušajú pokoj mŕtvych. Kresťania sa museli zvolávať znova tajným spôsobom. Po oslobodení z tureckého jarma (Grécko, Bulharsko, Srbsko, Rumunsko...) sa znova vrátili zvony do chrámov a začali oslavne zvoniť.

ThDr. Ján Pilko, PhD.

NAVZÁJOM SA ZNÁŠAJTE A ODPÚŠŤAJTE SI

(Výklad sv. Jána Zlatoušeho)

„A tak si oblečte, ako vyvolení Boží, svätí a milovaní, milosrdný súcit, dobrotivosť, pokoru, krotkosť, trpezlivosť, budte k sebe zhovievaví a odpúšťajte si, ak niekto má na niekoho žalobu. Ako Christos odpustil vám, tak odpúšťajte aj vy“ (Kol 3, 12-13).

„A tak si oblečte, ako vyvolení Boží, svätí a milovaní“. Poukazuje na ľahkosť cnosti, aby ju neustále mali, a používali ju ako najväčšiu ozdobu. Nabádanie je spojené s chválou, lebo tak nadobúda väčšiu silu. Boli svätými, no neboli vyvolenými. Ale teraz už sú aj vyvolení, aj svätí, aj milovaní. **„Milosrdný súcit“.** Nepovedal len: milosrdenstvo, ale oveľa výraznejšie, dvoma slovami. Tiež nepovedal: budte k sebe zhovievaví ako bratia, ale ako otcovia k deťom. Aby ste si nemysleli, že sa mýlim, pridáva: „Milosrdný“. A nepovedal len: súcit, aby ich neponížil, ale: **„Milosrdný súcit, dobrotivosť, pokoru, krotkosť, trpezlivosť, budte k sebe zhovievaví a odpúšťajte si, ak niekto má na niekoho žalobu. Ako Christos odpustil vám, tak odpúšťajte aj vy“.** Ďalej kúsok po kúsku prechádza od dobrotivosti k pokore, a od pokory k trpezlivosti. Potom hovorí: **„Budte zhovievaví“**, čiže, vzájomne si odpúšťajte. A pozrite ako poukazuje na nedôležitosť **„žaloby“**. Potom dodáva: **„Ako Christos odpustil vám“.** Veľký príklad! Pavol to tak robí vždy, presvedča príkladom Christa. **„Žaloba“.** Ukázal, že je nedôležitá. No uviedol ju, aby nás utvrdil v tom, že aj keby tie žaloby boli vážne, máme odpúšťať. Slová: **„Ako Christos“** presne to znamenajú. Znamenajú tiež, že je potrebné odpúšťať z celého srdca. A dokonca aj to, že urážajúcich nás máme milovať. Christos ako príklad nás učí aj to, že urážky máme odpúšťať, hoci by boli akokoľvek veľké, aj keby sme urážajúcich nás pred tým ničím neurazili, aj keby sme boli veľkí, a urážajúci nás bezvýznamní, hoci by nás aj po odpustení plánovali zase urážať, a nakoniec, že ak bude treba, máme za nich položiť aj svoj život. Slovo: **„Ako“** to žiada. Tiež ukazuje, že urážajúcich nás sa máme zastať nie len do smrti, ale, ak je to možné, aj po smrti.

Zdroj: Толкования Священного Писания. Толкования на Кол. 3:12 (optina.ru)

Preložil z ruského jazyka: **prot. pplk. Mgr. Marek Ignacik, PhD.**

Správy zo Zastupiteľstva Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku pri Moskovskom patriarcháte

Sviatok svätého Sávvu na Srbskom Zastupiteľstve

27. januára 2021, na sviatok svätého Sávvu Srbského, archimandrita Serafim (Šemjatovský), predstaviteľ Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku pri patriarchovi moskovskom a celej Rusi a jeromonach Alexander (Haluška) prijali pozvanie, kde slúžili božskú Liturgiu na Zastupiteľstve Srbskej pravoslávnej cirkvi v Moskve. Liturgiu viedol Jeho Preosvietenosť Antonij, biskup moravičský. Tento deň je osobitým sviatkom pre všetkých Srbov.

Sviatok svätých novomučeníkov a vyznávačov Ruskej cirkvi v Jekaterinburgu

Dňa 6. februára v predvečer sviatku svätých novomučeníkov a vyznávačov Ruskej cirkvi a v nedeľu 7. februára, na samotný sviatok, moskovskí predstavitelia miestnych Pravoslávnych cirkví slúžili slávnostne bohoslužby v jekaterinburgskom chráme „na krovei“ (na krvi). Na sviatočnom bohoslužbení sa zúčastnil aj archimandrita Serafim (Šemjatovský), predstaviteľ Pravoslávnej cirkvi v

českých krajinách a na Slovensku pri patriarchovi moskovskom a celej Rusi.

Slávnostne bohoslužby viedli: vysokopreosvietený Jevgenij, metropolita jekaterinburgský a verchoturuský, vysokopreosvietený Nifon, metropolita filipopol'ský, predstaviteľ patriarchu Antiochijského a celého východu pri patriarchovi moskovskom a celej Rusi, preosvietený Antonij, biskup moravičský, predstaviteľ Srbskej pravoslávnej cirkvi pri patriarchovi moskovskom a celej Rusi, preosvietený Alexij, biskup nižnetagiľskij i nevjanský, preosvietený Gedeon, biskup makarovský, vikár Kyjevskej eparchie.

Okrúhly stôl: „F. M. Dostojevský: Tvorivé a duchovné dedičstvo bez hraníc“ na Štátnej Moskovskej pedagogickej univerzite

Dňa 9. februára 2021 archimandrita Serafim (Šemjatovský), predstaviteľ Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku pri patriarchovi moskovskom a celej Rusi, prijal účasť na zasadaní okrúhleho stola na Štátnej Moskovskej peda-

gogickej univerzite. Stretnutie bolo venované 200. výročiu dňu narodenia veľkého ruského spisovateľa a 140. výročiu dňu jeho smrti.

Sritenije Hospódne na Zastupiteľstve

V predvečer sviatku Sritenija Hospodňa sme na Zastupiteľstve Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku v Moskve slúžili vsenočné bdenie a na samotný sviatok časy a svätú Liturgiu. Bohoslužby viedol archimandrita Serafim (Šemjatovský), predstaviteľ Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku pri patriarchovi moskovskom a celej Rusi. Taktiež s ním slúžilo aj miestne duchovenstvo. Po božskej Liturgii boli posvätené sviece.

**Jeromonach Alexander (Haluška),
tajomník Zastupiteľstva Pravoslávnej cirkvi
v českých krajinách a na Slovensku v Moskve**

Katedrálny chrám v Košiciach má nového hypodiakona

Naša eparchia, konkrétne **katedrálny chrám v Košiciach**, má od **7. februára 2021 nového vysväteného hypodiakona**. Je ním **brat Michál Želizňák**, ktorý dlhé roky obetavo slúži v oltári ako „cerkovník“. Spoločne so svojou manželkou Helenou sa roky starajú o chrám. Sú neuveriteľne skromní. V spomínaný deň sme teda podľa poriadku sv. Cirkvi chirotesiou potvrdili to, čo sa nezištne koná už dlhé roky. **Želáme novému hypodiakonovi a jeho rodine pevné zdravie a Božie požehnanie na mnohaja i blahaja lita!**

ΑΞΙΟΣ! HODNÝ!

†JURAJ, arcibiskup michalovsko - košický

NOVÝM SRBSKÝM PATRIARCHOM SA STAL METROPOLITA PORFÍRIJ (PERIČ)

Po blaženej smrti srbského patriarchu Irineja sa **dňa 18. 2. 2021** v chráme svätého Sávu v Belehrade sv. archijerejskou Liturgiou začala **voľba nového patriarchu Srbskej pravoslávnej cirkvi**. V krypte chrámu sa zišlo okolo 50 episkopov, z ktorých 30 mali právo kandidovať za 46. srbského patriarchu a nasledovníka stolca sv. Sáva Srbského. Srbský patriarcha sa volí apoštolským spôsobom: z troch kandidátov, ktorí dostanú nadpolovičnú väčšinu hlasov, sa žrebovaním obálky z Evanjelia vyberá jeden z nich, ktorý sa stáva patriarchom. Samotná voľba sa začala na pravé poludnie a o niečo vyše 3 hodiny na miesto konania priviedli jedného z najstarších mníchov SPC archimandritu Matfeja z monastiera Sisojevac. Soborom archijerejev boli zvolení: episkop baňalučský Efrem, episkop báčsky Irinej a **metropolita záhrebsko-lublanský Porfírij**. A práve posledný menovaný **sa stal novým archiepiskopom pečským, metropolitom belehradsko-karlovským a patriarchom srbským**. Hneď po jeho vybraní bol slúžený ďakovný moleben a zaspievané Mnoholetie novému patriarchovi.

Prvé slová, ktoré patriarcha do médií povedal, boli: „**Prosím všetkých, aby sa modlili k Bohu za moju maličkosť, aby sme idúc cestou, ktorou prešli naši predkovia, boli hodní dôjsť do nebeského Kráľovstva.**“

Slávnostná intronizácia nového srbského patriarchu Porfírija sa konala **hneď na druhý deň 19. 2. 2021** v belehradskom katedrálom chráme sv. archanjela Michala. O dátume uvedenia na trón srbských patriarchov v historickom sídle pohlavárov Srbskej pravoslávnej cirkvi Pečskej

patriarchii (Kosovo a Metochia) bude verejnosť včas informovaná.

Nový srbský patriarcha Porfírij sa narodil 22. júna 1961 v meste Bečež v Srbsku ako prvé z troch detí Radivoja a Radojky Perič. Pri krste dostal meno Prvoslav. Základnú školu zakončil v meste Čurug a gymnázium v Novom Sade. Na Tomášovu nedeľu v roku 1985 bol v monastieri Vysoké Dečany (Kosovo a Metochia) podстриhnutý za mnícha svojím duchovným otcom, jeromonachom (dnes báčskym episkopom) Irinejom

(Bulovičom). V roku 1986 úspešne ukončil Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Belehrade a v tom istom roku ho na druhý deň Sv. Ducha v Trojickom monastieri v Mušutišti vysvätil vtedajší episkop raško-prizrenský Pavle (neskorší srbský patriarcha) za jero-diakona. Krátko nato odišiel na podiplomové štúdiá do Atén, kde zostal do roku 1990. S blahoslovením episkopa báčskeho Irineja sa vrátil do Srbska a 6. októbra 1990 prišiel do monastiera sv. archanjelov v Kovilji. Na sviatok sv. archanjela Michala 21. novembra 1990 bol vysvätený za presbytera. Monastier Kovilj sa príchodom mnohých mladých poslušníkov začal rozrastať a jeromonach Porfirij sa stal jeho igumenom. 14. mája 1999 bol na riadnom zasadnutí Archijerejského soboru SPC v Belehrade vybraný za episkopa egerského, vikára Báčskej eparchie. Chirotonizovaný bol 13. júna v tom istom roku. 24. mája 2014 ho vybrali za metropolitu záhrebsko-ľubľanského a 13. júla 2014 ho patriarcha Irinej intronizoval v katedrálnom chráme Preobrazenia Hospodinovho v Záhrebe (Chorvátsko).

Patriarcha Porfirij má veľmi blízko aj k našej miestnej Pravoslávnej cirkvi a precho-váva priateľský vzťah aj s vladkami, duchovnými a veriacimi na Slovensku.

Toto priateľstvo začalo už v roku 1998, keď ešte ako igumen monastiera Kovilj prijal na polročný študijný pobyt v monastieri troch študentov PBF PU v Prešove Petra Savčaka, Pavla Bobaka a Petra Soroku. Poskytol im dočasný domov a umožnil im spoznávať duchovné krásy Srbskej pravoslávnej cirkvi. Aj neskôr bol prívetivým hosťiteľom mno-hých našich pútnikov zo Slovenska aj z Čiech a vďaka nemu naši veriaci prichádzali do monastiera Kovilj ako medzi svojich.

Slovensko navštívil po prvýkrát ešte v decembri 1999 ako episkop egerský a v seminárnom chráme sv. ap. Jána Bohoslovca vykonal za prítomnosti vtedajšieho prešovského arcibiskupa Nikolaja diakonskú vysviacku otca Petra Savčaka. V októbri 2012 sa zúčastnil na archijerejskej chirotonii vладыky Rastislava a jeho intronizá-cie za arcibiskupa prešovského a Slovenska a o 2 roky v októbri už ako metropolita záhrebsko-ľubľanský pricestoval na oslavy 90. výročia od postavenia chrámu vo Varad-ke. Naposledy bol nový srbský patriarcha na Slovensku účastný na kanonizácii svmuč. Stanislava (Nasadila), ktorá sa konala v júni 2019 v katedrálnom chráme v Košiciach.

Patriarcha Porfirij je veľmi charizmatický človek a s každým sa dokáže rozprávať na jeho úrovni. Aj preto je v Srbskej pravoslávnej cirkvi obľúbený medzi archijerejami, duchovnými aj obyčajným národom.

Nech mu všemocný Boh, ktorý si ho vybral na takú zodpovednú pozíciu, zvlášť v tomto neľahkom čase, všade ochraňuje a žehná, aby bol dobrým a naďalej takýmto milujúcim archipastierom jemu zvereneného duchovného stáda.

Is polla eti despota!

Prot. Peter Soroka

Bohoslužby v posunkovej reči v pravoslávnom chráme centra pre zdravotne postihnuté deti

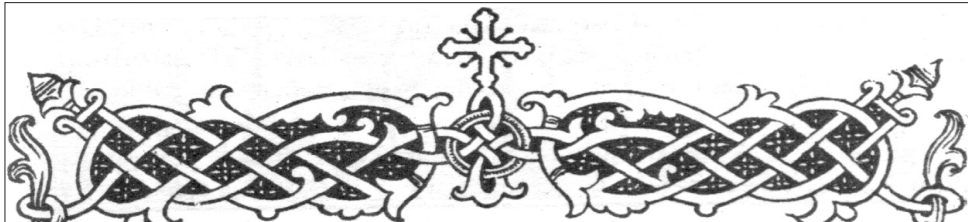
V Dnepropetrovskej eparchii Ukrajinskej pravoslávnej cirkvi, v rehabilitačnom centre pre deti s rôznym stupňom zdravotného postihnutia, detskej mozgovej obrny a iných závažných chorôb, zameranom aj na inkluzívne vzdelávanie **v meste Podgorodne na Ukrajine** z iniciatívy kňaza Andreja Pinčuka bol otvorený chrám sv. Jána Kronštadtského. **V chráme sú konané bohoslužby v posunkovej reči**, ako je uvedené v statuse zverejnenom na facebookovej stránke televízie „Glas“.

Chrám bol vysvätený koncom roka 2020 a **je maximálne prispôsobený veriacim s rôznymi zdravotnými obmedzeniami**. Pre ľudí s obmedzenou pohyblivosťou sú k dispozícii rampy a výtahy, pre nepočujúcich tlmočník v posunkovej reči. Ako konštatujú duchovní chrámu, pre veriacich so zdravotnými obmedzeniami sú vyhotovené prispôsobené stojany na zapálenie obetných sviečok. V krátkej dobe **pri tomto rehabilitačnom centre vznikne cirkevná nedeľná škola a centrum pre mládež**.

Zdroj: <https://spzh.news/ru/news/77362-v-dnepropetrovskej-jeparkhii-otkryli-khram-upc-v-centre-dlya-detej-invalidov>

Pripravil: **prot. Vasyl'Kuzmyk**

MAJÚ POVERY A POHANSKÉ ZVYKY MIESTO V ŽIVOTE DNEŠNÉHO KREŠŤANA? (II)

V súčasnosti sa stretne s niekoľkými druhmi a podobami povier a pohanských zvykov. **Niektorí kresťania veria v rôzne talizmany, špeciálne upravené „ochranné“ retiazky, amulety, listiny s rôznymi textami zaručujúcimi šťastie, zuby z rôznych živočíchov, srst' z medveda, červené šnúrky,** ktoré sú obzvlášť rozšírené v súčasnosti, **rôzne zlievania ako ochrana „z očí“** a pod. Tieto, podľa ich názoru, majú nejakú mystickú silu, ktorá

ich dokáže ochrániť pre rozličnými chorobami a aj zlom. Avšak, skutočne pravoslávny kresťan má dostatočných ochrancov a všetky potrebné ochranné prostriedky, ktoré ho dokážu ochrániť pred všetkým zlým. Ako prvé spomenieme **náprsny kríž, ktorý by mal nosiť každý kresťan** a tiež **žehnanie sa v podobe kríža**. Ďalej sú to sväté ikony a v neposlednom rade aj anjel – ochranca, ktorého má každý kresťan; tiež modlitba, pôst a sväté tajny. Kresťania často zabúdajú na tieto Bohom požehnané spásonosné prostriedky a využívajú rôzne vymyslené veci plné poverčivosti. V tejto súvislosti 36. pravidlo miestneho Laodicejského snemu hovorí, že duchovní a ďalší členovia kléru nesmú byť kúzelníkmi, čarodejníkmi, hádačmi z čísel, astrológmi a ani nesmú vyhotovovať talizmany, pretože tie uväzňujú ľudské duše. Dané pravidlo odporúča, aby ten, kto ich nosí, bol vylúčený z Cirkvi. Z pravidla jasne vyplýva nebezpečenstvo nosenia talizmanov rôzneho druhu a prejavenia viery človeka v nich (Правило святого поместного Собора Лаодикийского, 36. In: Книга правил святых апостол, святых Соборов, Вселенских и Поместных и святых отец. Киев 2009. s. 167). Pre veriaceho človeka to znamená v kresťanstvom prostredí byť do určitej miery pohanom a obnovovať pohanstvo v súčasnosti.

Ďalším negatívnym javom, s ktorým sa stretne v našom kresťanskom prostredí, je nadmerná **viera človeka v predtuchy**, aj keď sa v dejinách Cirkvi stretne aj s tým, že napríklad niektorí svätci Pravoslávnej cirkvi predvídali rôzne závažné zmeny vo svo-

jom živote a dokonca aj smrť. Taktiež sa stretne aj s tým, že **kresťania veria v rôzne príznaky a stretnutia**, ktoré môžu negatívne ovplyvniť ich život. Namiesto toho, aby sa riadili vo svojom živote Svätým Písmom a zdravým úsudkom, poverčiví ľudia veria, že ich úspech alebo neúspech závisí od rozličných príznakov. Myslia si, že napríklad stretnutie s kňazom alebo človekom, ktorý nesie prázdne vedrá, prináša nešťastie. Tiež aj to, že nie je vhodné začínať riešiť závažné a dôležité veci v pondelok alebo v piatok, pretože to bude „zaručené“ veľmi náročné. Ak trinásť ľudí sedí pri stole, blíži sa nejaké nešťastie. Nie je vhodné dávať ako dar ostré predmety, pretože to prináša do domu nešťastie. Kniha Prísloví na tento negatívny jav dáva jasnú odpoveď: **„Dúfaj v Hospodina, On ti pomôže. Dvojaké závažie je ohavnosťou Hospodinu a falošná váha nie je dobrá. Hospodin riadi kroky muža“** (Pr 20, 22 – 24).

Ďalšou skupinou povier sú také skutočnosti, ktoré sú súčasťou nášho života a možno ich nevnímame vôbec ako povery. Napríklad, ak niekto kýchne, tak mnohokrát povieme: „Na pravdu.“ Alebo ak sa nám alebo našim blízkym darí, tak poklopeme do tvrdého predmetu, prípadne do niečoho nehorľavého, aby nám neušlo šťastie.

Vo všeobecnosti medzi najrozšírenejšie povery patrí „**čierna mačka**“, ktorá ak prekríži cestu, čaká človeka nešťastie. V stredoveku daná povera bola do takej miery rozšírená, že kresťania hromadne spaľovali čierne mačky, aby si takouto formou zabezpečili blahobyť. Ďalšou povorou je **číslo 13, ktoré kresťania často vnímajú ako prinášajúce nešťastie**. Vplyv tejto povory je tak intenzitný, že napríklad nie len v Európe, ale aj USA vo výťahoch

väčšiny hotelov, zábavných a nákupných centier abscentuje 13. poschodie. S podobnou skutočnosťou sa stretne skoro vo všetkých európskych lietadlách, kde chýba sedadlo pre pasažierov s číslom 13.

Spomínané javy v našom kresťanskom spoločenstve negatívne ovplyvňujú vedomie veriacich, ich duchovný život a rast. Viera človeka v trojjediného Boha sa stáva nepodstatnou, pretože si ju spoločnosť nahradzuje inými hodnotami a cnosťami, ktoré nemajú nič spoločné s učením Isusa Christa a Jeho evanjeliovými pravdami. Zmena myslenia spoločnosti, podľa nášho názoru, môže nastať až potom, ak v našich chrámoch zaznejú kázne duchovných na túto problematiku, ak na cirkevných obciach bude realizovaná osveta formou duchovných besied, ak sa budeme **modliť jeden za druhého, prosiť Boha o Jeho pomoc**, zamyslíme sa nad svojím životom, pokúsime sa ho zmeniť a pousilujeme sa žiť v duchu Evanjelia.

Prot. Vasyl' Kuzmyk

Zaznávaný „chandro-mandro“, alebo slávny archimandrita Vitalij (Maximenko) (I)

21. marca minie **61 rokov od prechodu do večnosti veľkého misionára a zakladateľa Ladomirovského monastiera** i jeho preslávenej typografie **archimandritu Vitalija (Maximenka)**. Meno tohto skromného, jednoduchého, nemajetného mnicha, ktorého život a cnosť obohatili nepominuteľným bohatstvom mnohých ľudí, je natrvalo zapísané do dejín našej miestnej Cirkvi. Veď návrat k tomu najcennejšiemu, čo mal ľud na našich „ruských Karpatoch“ – k sv. Pravosláviu, je neodmysliteľne spätý s týmto rytierom pôvodnej pradedovskej a svätotočovskej viery. Práve on mečom pravdy rozsekával dlhoročné putá nešťastnej cirkevnej únie, do ktorých bol náš národ takmer bez svojho vedomia a súhlasu spútaný, a ktoré sa mu čoraz bolestnejšie zarezávali do jeho duchovného i národného života. A práve vtedy, keď sa už zdalo, že plameň pôvodnej viery je už pod popolom cudzích - cirkevných i nacionálnych vplyvov takmer udusený a umŕtvený, Hospodin poslal človeka. Jeho samotné meno Vitalij akoby predznamenovalo život a životaschopnosť toho, v čo veril, čo hlásal a čo v prvom rade sám žil.

V úvode budem možno trochu osobnejší. Už ako dieťa som v mojom rodnom kraji často počul prezývku, ktorú som vôbec nechápal. Pochopil som ju až neskôr, keď som čítal o živote a podvihu otca Vitalija. Táto prezývka pre mňa znela dosť zvláštne, ba až exoticky. Hoci vyzerala trochu posmešne, mala v sebe akoby niečo krásne, pre mňa takmer vznešené, kvôli čomu ste sa nemohli uraziť. „Chandro-mandro“ - to boli tie tajomné slová, ktoré som nechápal, a ktoré sa spájali väčšinou s tým, ak niekto často chodil sem a tam, alebo chodil nie veľmi upravený, prípadne trochu zvláštnejšie oblečený. „Čo chodíš ako chandro-mandro“? Túto otázku bolo počuť v okolí Svidníka v časoch mojej mladosti. Aký ma však súvis s otcom Vitalijom Maximenkom? Obrovský. Išlo totiž o skomoleninu jeho mníšskeho titulu „archimandrita“, ktorý sa v našich krajoch počas únie s Rímom takmer vytratil.

Kvôli čomu však to povestné „chodíš ako chandro-mandro“? Odpoveďou sú neľahké misionárske začiatky archimandritu Vitalija po príchode do dedinky Ladomirová. Keď tento Boží muž chcel spolu s výstavbou chrámov začať obnovu cirkevnej tlačiarne, narazil na problém jej umiestnenia. V Ladomirovej to bolo nemožné, pretože nijaký roľnícky dom nemal takéto priestory, aby sa doň zmestila „typografia“ aj s jej pracovníkmi. Jediným riešením bolo tlačiarenský stroj umiestniť v budove spolku „Svätej Trojice“

v susednom Vyšnom Svidníku. V tejto väčšej izbe nad krčmou začala prácu vo veľmi skromných a náročných podmienkach neskôr tak preslávená ladomirovská cirkevná tlačiareň. Okrem strojov v jednom rohu umiestnili ikonostas a malú „domovú cerkov“, v druhom pecku a kuchyňu, kde sa varilo.

Archimandrita Vitalij spolu s 4-5 členným „typografickým bratstvom“ tu spali na slame rozostlanej po podlahe. On sám nielen tvrdo pracoval v tlačiarni, no okrem toho každodenne chodil pešo do Ladomirovej, aby slúžil bohoslužby a vykonával „treby“. Vracajúc sa z týchto dušpastierskych povinností prinášal v batohu na svojich pleciach všetko, čo mu dobrosrdeční farníci dali: chlieb, zemiaky, fazuľu, kapustu – skrátka všetko, čím sa prvé dva roky jeho bratstvo živilo. Tieto každodenné cesty tam a späť bradato-vlasatého mnícha - otca archimandritu Vitalija, ovešaného „všakovakým tovarom“ od bohoslužobných kníh po spomínané produkty každodennej obživy, neraz vyvolávali posmešky, ironické poznámky i spomínané prezývky. No som si

istý, že aj za touto iróniou bol skrytý obdiv k mníchovi a jeho službe Bohu i ľudu, ktorá hlboko kontrastovala s naokolo panujúcim klerikalizmom uniatskych farárov, vyžadujúcich od biednych veriacich „kobylinu, rokovinu“ a mnohé iné povinné dávky. A ak k tomu pripojíme biblický výrok spievaný aj na svätej Liturgii: „Blaženy jeste, jehda ponosjat vam, i izdenut i rekut vsjak zol hlahol na vy ľžušče Mene radi“, posmešná skomolenina „chandro-mandro“ iba odkrýva, upozorňuje a poukazuje na evanjeliové smerovanie jej prvého nositeľa – archimandritu Vitalija Maximenka, človeka plného duchovnej vitality.

Kto však tento výnimočný človek bol a prečo sa jeho mníšsky život zrástol nielen s dedinkou Ladomirová, no s celým našim krajom a ľuďom? Narodil sa 8. augusta 1873 v Glafirovke Taganrogského okruhu, v mnohodetnej a veľmi chudobnej rodine diakona, ktorý zomrel, keď bolo malému Vasilijovi (také bolo krstné meno o. Vitalija) šesť rokov. O rok neskôr zomrela aj matka, a tak starostlivosť o rodinu prevzala 18-ročná sestra Maša za výdatnej pomoci matkinho brata. Po skončení Mariupolského duchovného učilišťa a Ekaterinoslavského duchovného seminára, mladý Vasilij začal v roku 1895 štúdiá na Kyjevskej duchovnej akademii. Pri nich sa Vasilij zaplietol do študentskej vzbury a preto bol vylúčený z tejto duchovnej ustanovizne, bez možnosti prijatia na ktorúkoľvek inú duchovnú akadémiu. Tu sa ho však zastal rektor akademie – episkop Antonij (Chrapovický), ktorý zariadil, aby Vasilija prijali do druhého ročníka Kazanskej duchovnej akademie. Tento krok vladyka Antonij nikdy nelutoval, pretože neskôr v roku 1899 ho nielenže podstrihol do mníšskeho stavu, no celý život mal v ňom verného a spoľahlivého spolupracovníka na nive Christovej. *(Pokračovanie)*

Prot. Peter Savčak

Blahoželanie k 40. narodeninám prot. Petra Bačovčina

Dňa **21. marca 2021** sa dožíva krásneho životného jubilea 40 rokov náš duchovný otec, správca Pravoslávnych cirkevných obcí Nižná Jedľová, Vyšná Jedľová a Belejovce, **protojerej Peter Bačovčín**.

„Drahý duchovný otče, dovoľte nám, Vaším veriacim, prihovoriť sa Vám prostredníctvom tohto blahoželania. Onedlho už bude 10 rokov, keď ste boli ustanovený ako správca na naše cirkevné obce. S láskou a pokorou prispújate k slúženiu svätých Liturgií. Svojimi kázňami nás všetkých viac a viac približujete k Hospodinovi Bohu. Vediete nás k pokore a kresťanskému životu, ako aj k modlitbe tak starších, ako aj mladších. Máte dar od Boha, krásny zvučný hlas, ktorým prinášate prosby nás hriešnych k Bohu, nás, za ktorých sa modlíte. Dokázate nás potešiť aj teraz v tomto ťažkom období milým slovom, cennou radou, ale aj pre Vás tak príznačným optimizmom. Zároveň chceme pozdraviť aj Vašu matušku Ivanku, ktorá nedávno oslávila tiež krásne jubileum.

Dovoľte, duchovný otec Peter, do ďalších rokov Vašho života popriať Vám veľa zdravia, úprimnú lásku a pokoj v duši, spokojnosť v kruhu najbližších a pevnú a neochvejnú vieru v nášho Hospodina Isusa Christa.

V tento sviatočný deň Vám všetci Vaši veriaci blahoželáme a krásnu pieseň spievame: „Mnohaja Vám lita, otče, i Vašej rodine.“

Pravoslávni veriaci Nižná Jedľová, Vyšná Jedľová, Belejovce

Blahoželanie

Dňa 7. 2. 2021 sa dožila krásneho životného jubilea **70 rokov** naša dlhoročná kurátorka, kantorka, pokladníčka a cerkovníčka pani **Marta Dzurjová**.

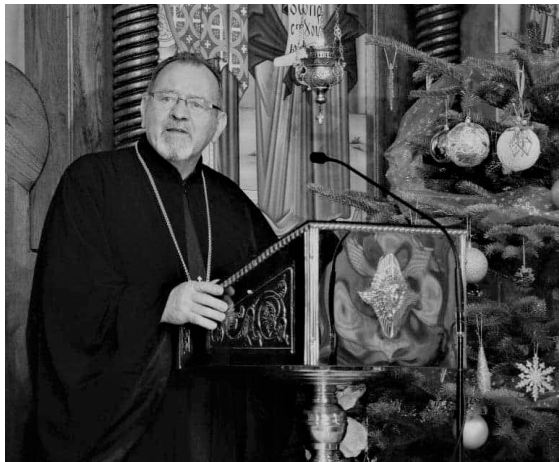
Narodila sa 7. februára 1951 do rodiny Gazdočkových, v staropravoslávnej obci Rebrín, kde už jej otec bol kantorom a zvonárom a mama podobne kantorkou a cerkovníčkou. Obaja rodičia, ktorí roky nezištne slúžili Cirkvi v chráme, viedli k láske a obetavosti aj svoje deti, z ktorých práve Marta, podľa vzoru svojich rodičov, preberá nezištne starostlivosť o chrám a k láske k Bohu a Cirkvi vychováva aj svoje deti. Svoj talent spevu upevňuje absolvovaním Kantorského kurzu v r. 1997 - 98. Stáva sa pevnou oporou pre každého správca PCO Zemplínska Široká, vrátane súčasného.

*Drahá naša Marta! Týmto Vám chceme vyjadriť vďaka za všetku Vašu prácu, podporu, nezištnú obeť a hlavne lásku, ktorú už roky nezištne nám všetkým prejavujete. Želáme Vám do ďalších rokov veľa zdravia, šťastia a hlavne Božej milosti a lásky. Nech Vás milostivý Hospodin žehná a posväcuje aj s celou Vašou rodinkou na **Mnohaja i bla-haja lita**.*

Jerej Mgr. Marek Gubík, správca PCO a Rada PCO Zemplínska Široká

Rozlúčka s mitr. prot. Petrom Humeníkom

V chráme sv. Cyrila a Metoda v Humennom sa 14. februára 2021, za dodržania protiepidemických opatrení konzultovaných s hygienikmi, uskutočnila modlitebná rozlúčka s dekanom a duchovným správcom tamojšej cirkevnej obce mitr. prot. Petrom Humeníkom. Svoju nesmrteľnú dušu odovzdal Stvoriteľovi 10. februára 2021 vo veku 66 rokov.

Zádušné obrady sa začali vo štvrtok 11. a pokračovali v piatok 12. februára 2021, kedy boli duchovnými arcidekanátú pre okresy Snina a Humenné, ako aj dvomi duchovnými z Michalovsko-košickej eparchie v chráme čítané Evanjiá. Zádušné obrady pokračovali i v sobotu 13. februára 2021 a zavŕšené boli v nedeľu 14. februára sv. Liturgiou o 9.00 h dopoludnia. Spolu s tajomníkom Posvätej synody Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku mitr.

prot. prof. ThDr. Milanom Gerkom, CSc. ju slúžili mitr. prot. Mgr. Igor Kerekanič, prot. Mgr. Michal Džugan, prot. Marián Čičvák a prot. Marián Kovaľ. Na obrade kňazského pohrebu, ktorý nasledoval po sv. Liturgii, sa zúčastnili viacerí ďalší duchovní z Medzilaboriec, Svidníka, Bardejova i Spiša.

Počas pohrebu sa prihovril primátor mesta Humenné PhDr. Ing. Miloš Meričko.

„S duchovným otcom Petrom Humeníkom sme sa prišli rozlúčiť a zároveň poďakovať za všetky Božie milosti, ktoré skrze jeho ruky dostali nielen veriaci Pravoslávnej cirkvi, ale i všetci, ktorí sa naňho obrátili s prosbou o pomoc. Jeho ochota pomáhať, láskavosť, chuť do práce, vytrvalosť a húževnatosť boli charakteristické. Za svoju činnosť bol ocenený pamätnými listami, diplomami i vyznamenaniami. Okrem pastoračnej služby v našom meste má veľké zásluhy i v oblasti kultúrno-spoločenského života, a zaslúžil sa i o rozvoj ekumenizmu, za čo mu v roku 2010 bola udelená Cena primátora mesta,“ uviedol primátor.

Za veriacich PCO Humenné sa prihovril a poďakoval člen RCO Miroslav Mitřík, ktorý skonštatoval, že cez milujúce srdce o. Petra mali všetci možnosť spoznávať Boha. **„Cez jeho otcovské srdce sme všetci mohli poznávať to Božie a cez jeho ruky i slová zažiť dotyk Boha. Jeho srdce vždy horelo láskou k Bohu, preto svietil ako lampa na ceste pre všetkých. Bohu slúžil celým srdcom. Jeho nadovšetko miloval, s Ním aj trpel a v ňom aj umrel,“** povedal vo svojom príhovore.

Mitr. prot. Milan Gerka vo svojom príhovore vyzdvihol usilovnú prácu o. Petra Humeníka, jeho horlivosť a oddanosť Pravoslávnej cirkvi. **„Zišli sme sa dnes v tomto chráme, aby sme sa rozlúčili s dobrým pastierom, oddaným Pravoslávnej cirkvi. Pastierom, ktorý bol horlivý a nezištný, ale predovšetkým pastierom, ktorý dokázal napriek všemožným ťažkostiam vydržať až do konca. Odchádza od nás človek, ktorého sme mali radi, ktorý mal rád nás, ale predovšetkým miloval našu svätú Pravoslávnu cirkev,“** uviedol o. Gerka.

Mitr. prot. Peter Humeník sa pričínal nielen o dokončenie výstavby chrámu, ale i o jeho rozpis nádhernými ikonami a 21 rokov organizoval spolu s miestnou cirkevnou obcou Roždestvenský ekumenický koncert.

Po zavŕšení pohrebných obradov v chráme sa prítomní presunuli na miestny cintorín v Humennom, kde boli telesné ostatky zosnulého uložené do zeme.

Nekrológ

Zosnulý mitr. prot. Peter Humeník sa narodil 5. marca 1954 v obci Medvedie, okr. Svidník.

Základné deväťročné vzdelanie začal vo svojej rodnej obci a ukončil vo Svidníku v roku 1969. V roku 1970 sa prihlásil na Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Prešove, ktorú absolvoval v júni 1975. 8. februára 1975 sa oženil so Zuzanou Mikitovou, s ktorou spolu vychovali dve deti.

9. marca 1975 bol v Katedrálnom chráme sv. kniežata Alexandra Nevského v Prešove vysvätený vladykom Nikolajom za diakona a 16. marca 1975 za kňaza. Po vysviacke bol od 15. júla 1975 ustanovený za duchovného správcu Pravoslávnej cirkevnej obce Soboš, okr. Svidník.

Od 1. septembra 1981 bol ustanovený za duchovného správcu Pravoslávnej cirkevnej obce Bajerovce, okr. Prešov. Od 1. septembra 1985 bol ustanovený za okresného arcidekana pre okresy Prešov a Stará Ľubovňa.

Od 18. januára 1988 bol ustanovený do funkcie predsedu Misijného odboru ÚPPE ER. Od 1. januára 1990 bol ustanovený do funkcie osobného tajomníka prešovského arcibiskupa.

Od 1. júla 1993 bol prot. Peter Humeník ustanovený za duchovného správcu Pravoslávnej cirkevnej obce Humenné. Od 1. júla 1993 bol ustanovený za okresného arcidekana pre okres Humenné. Túto funkciu vykonával do roku 1997.

Celkovo zosnulý mitr. prot. Peter Humeník pôsobil v duchovenskej činnosti 46 rokov.

Počas svojej práce vo Vinici Christovej bol postupne ocenený právom nosenia nabadrenníka počas bohoslužieb, právom nosenia zlatého náprsného kríža, titulom protojerej, právom nosenia zlatého kríža s ozdobami, právom nosenia mitry a bol ocenený i Rádom sv. Cyrila a Metoda.

Blažennýj pokój i víčnaja jemú pámjat!

Zdroj: Mitr. prot. Igor Kerekanič, arcidekan pre okresy Snina a Humenné

Tlačové oddelenie ÚPPE ER v Prešove

Misijný odbor ÚPPE ER v Prešove

Nekrológ – Posmrtná spomienka

Dňa 19. 3. 2021 uplynie rok odo dňa, kedy nás náhle a nečakane opustil a odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi brat **Mikuláš KRAVČÁK** z Prešova.

Nebohý Mikuláš sa narodil 1.1.1947 v obci Údol, okres Stará Ľubovňa. Spolu s manželkou Danielou vychovali dve deti, ktoré už dnes majú svoje rodiny. Bol skromný, starostlivý a milujúci manžel, otec, dedko, brat a švager. Svoju životnú cestu zasvätil rodine, Bohu a svätej Cirkvi. Dlhé roky bol kurátorom v pravoslávnom chráme v Prešove. Jeho pomocná ruka nikdy nechýbala pri žiadnej dôležitej práci okolo chrámu, hlavne pri výstavbe pravoslávneho chrámu v Údole a pri rekonštrukcii chrámu v Prešove. Nepoznal slovíčko „nemám čas“ alebo „nepôjdem“.

S veľkou radosťou navštevoval sväté pravoslávne bohoslužby, a preto prosíme dobrotvivého Hospoda Boha, aby mu udelil dôstojné miesto v Kráľovstve nebeskom.

Pohrebne obrady vykonal dňa 23.3.2020 otec doc. ThDr. Štefan PRUŽINSKÝ, PhD., ml., správca PCO Spišská Nová Ves, so svojou rodinou, ktorý sa s bratom Mikulášom rozlúčil v mene rodiny, príbuzných, cirkevnej obce ako aj všetkých prítomných.

Všetci, ktorí ste nebohého Mikuláša poznali, venujte mu, prosím, v deň prvého výročia jeho odchodu tichú modlitebnú spomienku.

Blaženýj pokoj i vičnája jemu pamjat!

Pravoslávni veriaci z Údola a blízka rodina

Spomienka na zosnulého kurátora Michala Dorina

Dňa 19. februára 2021 v bardejovskej nemocnici, vo veku 70 rokov, po krátkej chorobe nás náhle opustil brat kurátor Pravoslávnej cirkevnej obce v Gerlachove, okr. Bardejov.

Bol to pracovitý človek. Už od základu pri výstavbe chrámu sa veľa pričínil svojou prácou, ako aj pri chráme a farskej budove urobil nové oplotenie a chodníky. Kde sa len poohliadneme, všadiaľ vidíme jeho prácu.

Miloval chrám a aj bohoslužby v ňom. Nech mu bude Boh milostivý a najlepším odmeniteľom. Na každej sv. Liturgii sa modlime za zakladateľov a budovateľov svätého chrámu. A k takým patrí aj brat Michal. Ostáva v našom srdci a modlíme sa za spásu jeho duše.

„So svjatymi upokoj, Christe, dušu raba Tvojeho, idiže nist' bolizň, ni pečal; ni vozdychanije, no žizň bezkonečnaja“.

Prot. Juraj Jura

OBSAH - ОЗГЛАВЛЕННЯ

Kráľovstvo nebeské je v nás (Jerej Miloš Nikifor Surma).....	3
Mäsoпустná nedela - O poslednom súde (-SHB-).....	5
Trénuješ duchovnú imunitu? (Diakon Matúš Spišák).....	7
Slovo na syropustnú nedelu (-SHB-).....	9
O pôste (Jerej Viktor Čabiňak).....	11
Prvá pôstna nedela – nedela víťazstva svätého Pravoslávia (-SHB-).....	13
Zamyslenie sa nad ikonou v nedelu Pravoslávia (Protodiakon Ján Husár).....	15
Svätý Gregor Palamas (Ján Zozulák).....	17
Príbeh (nie) jednej rodiny (Jerej Miroslav Guba).....	19
Svätý Spiridon, veľký divotvorca trimifuntský (VII) Zázraky (o. Dušan Tomko).....	20
Výklad Symbolu viery (3. článok) (A. I. Osipov).....	23
Život českého kniežaťa, svätého Václava (Jerej Peter Dobrik).....	24
Modlitba za chrám (Jerej Ján Pilko).....	26
Navzájom sa znášajte a odpúšťajte si (Sv. Ján Zlatoústý).....	28
Správy zo Zastupiteľstva	29
Zo života michalovsko-košickej eparchie	30
Zo zahraničia	31
Majú povery a pohanské zvyky miesto v živote dnešného kresťana? (II) (Prot. Vasil'Kuzmyk).....	34
Zaznávaný „chandro-mandro“, alebo slávny archimadríta Vitalij (Maximenko) (I) (Prot. Peter Savčák).....	36
Blahoželanie	38
Posmrtná spomienka	39

OZNAM: Týmto si vás dovoľujeme informovať, že z nariadenia ÚMR PC sú blahoželania a posmrtné spomienky s výnimkou pravoslávnych duchovných spolpatnené sumou 7 eur. Reklamy a pozvánky na zárobkové akcie (zájazdy, tábory a pod.) sú spolpatnené sumou 10 eur za pol strany a 20 eur za celú stranu. V prípade záujmu môžete svoju reklamu umiestniť aj na našu internetovú stránku www.orthodox.sk. Cena dohodou.

Na prednej strane obálky:

Pravoslávny chrám Pokrova Presvätej Bohorodičky v Nižnej Jedľovej

Odkaz
sv. Cyrila
a Metoda

ЗАПОВІТ
св. Кирилла
і Мефодія

3
21

**Mesačník Pravoslávnej cirkvi
na Slovensku**

Ročník LXVII/2021
ISSN 0139-9012

**S pozhennaním Jeho Blaženosti Rastislava,
arcibiskupa prešovského,
metropolitu českých krajín a Slovenska**

Vydáva: Metropolitná rada
Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

Adresa redakcie:

Bayerova 8, 080 01 Prešov

Telefón: 051/77 24 736, 0908 879 835

E-mail: ocam@orthodox.sk

Web: www.orthodox.sk,
www.ocam.orthodox.sk

Zodpovedný redaktor: Prot. Vasil' Kuzmyk
Jazyková úprava: Prot. Peter Kormaník

Vychádza 12-krát do roka.

Tlač: Tlačiareň svidnícka, spol. s r. o.
čat. Nebiljaka 121/18, 089 01 Svidník

Ročný príspevok pre jednotlivcov **6,- € +
poštovné 6,- €**, polročný príspevok pre
jednotlivcov **3,- € + poštovné 3,- €**

Účet: IBAN: **SK810900 0000 0000 96292967**
BIC: **GIBASKBX**

Objednávky na odber:

Úrad Metropolitnej rady Pravoslávnej cirkvi
Bayerova 8, 080 01 Prešov
Tel. č.: 051/7724 736

E-mail: mrpc@orthodox.sk

Každá pravoslávna cirkevná obec.

Povolené EVPT 167/2008 z 27. 11. 2008.

Číslo indexu: EV 173/08.